

הישיבה המאה-ושתיים של הכנסת השניה

ירושלים, בנין הכנסת, שעה 14.07
יום רביעי, ט' תמוז תשי"ב (2 יולי 1952)

א. שאילתות ותשובות

ברות באותו האחוז ליחידה, אשר המשכנתה הקודמת היחידה בתוך מחיר היחידה שלפני עליית המחירים.

3. הקלות למשתכנים במסגרת השיכון העממי

חברי הכנסת ב. אזניה שאל את שרת-העבודה ביום ח' בסיון תשי"ב (1 ביוני 1952):

הממשלה העלתה את סכום התשלום הדרוש עבור יחידת הדירור במסגרת השיכון העממי ל-4,800 ל"י.

רצוני לשאול את כבוד שרת-העבודה:

(א) האם אין בהעלאה זו משום פגיעה חמורה בענינים של מעוטי-היכולת מבין המשתכנים?

(ב) באילו אמצעים חושבת הממשלה לנקוט כדי לעזור למעוטי-יכולת מבין המשתכנים?

שרת-העבודה ג. מאירסון:

הנני להשיב לשתי השאלות שבשאלתה שלך.

ההתייקרות חלה בכל שטחי החיים הכלכליים בארץ כתוצאה משינוי שער המטבע הזר, ואין בכוח הממשלה למנוע את השפעת העובדה הזאת גם על מפעל השיכון העממי.

למען הקל על העומס הכספי המוסף על המשתכנים בשיכון עממי — הגדילה הממשלה את המשכנתה מ-800 ל"י ל-1,400 ל"י (הגדלה פי שניים ביחס לסכום שהוכרו עליו בפרוספקט). קיימת גם הצעה של חברות שיכון ציבוריות, המוכנות להעניק משכנתה שניה של 500 ל"י לאותם המשתכנים אשר יבחרו להשתכן באמצעותן, כאם החליט הממשלה לשתף אותן בביצוע המפעל.

4. ביצוע תכנית השיכון העממי

חברי הכנסת ח. רובין שאל את שרת-העבודה ביום ח' בסיון תשי"ב (1 ביוני 1952):

במסיבת עיתונאים ביום 27 ביוני 1951 ובשידור מ"קול ישראל" ב-10 ביולי 1951, כלומר, כחודש לפני הבחירות לכנסת השניה — הודיעה כב' על התכנית למפעל של שיכון עממי מכעם הממשלה. בדברי כב' על התכנית הנ"ל הוב"טח בין היתר: (א) הקמת 48,000 דירות תוך יארבע שנים, החל משנת 1952; (ב) בניית רבע מכל המכסה בכל אחת מארבע השנים; (ג) מחירי היחידה המשוער: כ-2400 ל"י.

בקשר עם זה ברצוני להציג לכב' את השאלות הבאות:

(1) כיצד תעמוד הממשלה בהבטחתה לבנות את החלק הרביעי מהדירות שבכיל הנרשמים במסגרת השיכון העממי עוד בשנת 1952, כשהיא עד עתה אמילו לא החלה בבניית היחידה הראשונה?

היו"ר י. שפרינצק:

אני מתכבד לפתוח את הישיבה המאה-ושתיים של הכנסת השניה.

עלינו להשלים עם חוסר זרם החשמל להפעלת הרמקול בישיבה זו, ולפיכך יצטרכו הנואמים להרים את קולם.

1. היענות לבקשות של ערביים לאיחוד משפחות

חברי הכנסת ד. הכהן שאל את שרת-הבטחון ביום כ"ז בסיון תשי"ב (20 ביוני 1952):

כידוע לכבודו נקבע עליידי הממשלה כמועד אחרון להשלמת איחוד משפחות הערבים החודש מאי 1950. לאחר מועד זה נשארו מספר משפחות מסועות שמטעמים שונים לא ניצלו הודמגות האיחוד תוך המועד הנ"ל.

הנני מתכבד לשאול, אם יש בדעת הממשלה לראות בעין טובה ולהיענות בחיוב לבקשות מוצדקות לאיחוד המשפחות לאחר המועד הנ"ל.

שרת-הבטחון ד. בן-גוריון:

הממשלה תדון בעין יפה על כל בקשה של ערביים אחרת המדינה לאיחוד משפחות אשר מטעמים שונים לא ניצלו ההזדמנות שניתנה להם עד מאי 1950.

2. מתן הקלות מטעם הממשלה לעולים משתכנים

חברי הכנסת א. ברמן שאל את שרת-העבודה ביום ח' בסיון תשי"ב (1 ביוני 1952):

גל ההתייקרות הגדול פוגע באופן חמור ביותר בכי כויי העולים החדשים להגיע לשיכון קבע בכוחות עצמם. עתה דורשים מעולים תוספות של 100 עד 200 אחוז. לאלפי עולים שכבר שילמו סכומים ניכרים בעד השיכון אין כל אפשרות לשלם את התוספות העצומות. אין להם, איסוא, אפשרות להשתכן בלי עזרת הממשלה או מוסדות ציבוריים.

הנני מתכבד לשאול:

מה בדעת הממשלה לעשות בזמן הקרוב ביותר כדי לאפשר את השיכון לעולים שנפגעו מהתייקרות המחירים?

שרת-העבודה ג. מאירסון:

לא ידוע לנו על התייקרות של 100—200 אחוז בחברות שיכון. נשמח לקבל פרטים על הדבר ולבדוק אותו.

חלה התייקרות מסוימת בשיכון המבוצע עליידי החברות, שהיא תוצאה של התייקרות הכללית שחלה בארץ כתוצאה משינוי שער המטבע הזר ועליית אינדקס היקר.

הממשלה תקל על העולים המשתכנים באמצעות חברות השיכון עליידי הגדלת המשכנתה הניתנת עליידיה לח

שיבה ק"ב, ט' תמוז תשי"ב (2 יולי 1952)
 -- שאלות ותשובות (רובין, מאירסון, פלש, פנקס) --

כל כסף אחר העומד לרשות הממשלה, ולכן לא יופחת ממנו 10% של מילוי-חובה.

5. מניעת עריקתם של ימאים
 חברי-הכנסת ג', פלש שאל את שר-התחבורה ביום ד' בסיון תשי"ב (28 במאי 1952):

בעתונות היומית הופיעו ידיעות על עשרות מקרי עריקה מאניות הצי המסחרי שלנו בעגן בנמלי חוץ לארץ, במידה ובמקרה שידועות אלה נכונות אין ספק שיש לראות בזה תופעה מדאיגה מכמה וכמה בחינות:

אבקש מאת כבוד השר לענות על השאלות דלקמן:
 (א) האם יכול כבוד השר להכחיש את הידיעות הללו ולקבוע את אי-נכונותן או שכבודו מאשר שהידיעות המדאיות הן נכונות, בשלמותן או בחלקן?

(ב) האם יש לראות את הגורמים המניעים את הימאים לעריקה בתנאים הכלכליים הגרועים של אנשי הצי המסחרי שלנו, תנאים שנופלים מאלה הנהוגים באניות סוחר של מדינות אחרות?

(ג) במקרה שכבודו אינו רואה את הסיבות למצב כסיבות כלכליות, מה לפי דעתו הגורמים המניעים לעריקה?

(ד) האם סבור כבוד השר שתנועת העריקות הגוברת והולכת יש לה קשר עם כססון הימאים וכאזה כתוצאה מהאמצעים שאחוזו נגדם?

(ה) כיצד יסביר כבוד השר את התופעה שדווקא בקרב הימאים, שמאז ומתמיד היו נחשבים כחומר נבחר ומ"עולה הנכון למסירות והקרבה, מתפשטת תופעה של עזיבת המולדת ושירות המולדה, או שעריקות זו מבטאת לדעתו תופעה כללית של רצון לעזוב את הארץ בתנאים הקיימים שהיתה מקיפה המונים אילו ניתן הדבר בידיהם.
 (ו) באלו צעדים חושב כבודו לאחוז, לא רק כלפי העריקות גופא, אלא גם לביטול הסיבות והגורמים המביאים לאי-שביעות-רצון כללית זו?

שר-התחבורה ד. צ. פנקס:
 א. אין להכחיש את תופעת העריקה של ימאים. למשרד התחבורה ידועים בנידון המספרים הבאים:

בשנת 1949 — היו עריקים או איחרו את האניה 29 איש, מהם חזרו — 4.

בשנת 1950 — היו עריקים או איחרו את האניה 35 איש, מהם חזרו — 7.

בשנת 1951 — היו עריקים או איחרו את האניה 85 איש מהם חזרו 14.

ב. התנאים הכלכליים של הימאים הישראליים הם בדרך כלל טובים, אולם נופלים מאלה הנהוגים באניות סוחר של ארצות-הברית של אמריקה.

ג. את הגורמים המניעים לעריקות רואה אנוכי:

(1) כאפשרות לימאים שלנו לקבל עבודה בארצות-הברית בתנאים כלכליים טובים יותר ונגד תשלום בדולרים.

(2) בחוסר חוק ימי המטיל ענשים חמורים על עריקה בחוץ-לארץ, כפי שזה נהוג בארצות אחרות.

(2) מה הסיבה שהניעה את הממשלה להסתפק עד עתה רק באיחור ותכנון למפעל השיכון העממי?

(3) האם עובדה כבר התכנית הסופית לטיפוסי הב"חיים? אם כן, מדוע לא הובא הדבר לידיעת הנושאים? אם לא — מה סיבת העיכוב?

(4) האם נמצאים בידי הממשלה חמרי-הבנין הדרושים לבניית החלק הרביעי של הדירות עוד בשנת 1952?

(5) מהי ההצדקה להכפלת מחיר היחידה מ-2400 ל"י עד כדי 4800, בעוד שאילו היו קובעים את העלאת המחיר לשי אינדקס יוקר החיים היתה ההעלאה מסתכמת ב-50% ולא ב-100%, והמחיר היה מגיע, איפוא, לכל היותר ל-3600 ל"י?

(6) כיצד מתארת לעצמה, כבי שרת-העבודה, כי פועל ששכר עבודתו עולה רק בהתאם לתנודות האינדקס — ישרם במפעל של שיכון ממשלתי מחירים העולים בהרבה על מידת ההתייקרות המסומנת על-ידי האינדקס הרשמי?

האם יש להסיק מזה, כי שרת-העבודה אינה מכירה בדיוקן של האינדקס הרשמי, מכל מקום כשהדבר נוגע למחירים הנקבעים על-ידי משרד-העבודה.

(7) האם הממשלה חושבת לנכון לראות בתשלום של 100 ל"י שהכניסו הנושאים לשיכון עם הרשתים לפני כשנה תשלום של החלק ה-24 של מחיר הדירה (100 ל"י — מול מחיר של 2400 ל"י), גם לאחר שהועלה המחיר והועמד על 4800 ל"י?

שר-העבודה ג. מאירסון:

הממשלה תעמוד בהבטחתה לבנות חלק רביעי מהדירות עבור המשתכנים בשיכון עממי בשנת התקציב 1952/53.

בתל-אביב ובירושלים התחילו כבר בעבודות פיתוח בשטחים (ירושלים, בית זומיל — כבישים ואספקת מים; תל-אביב, תל-עריש — יישובים), כמרכז אנו מכיר גם חומר לכרויות לקבלים להתחלת הבניה.

עובדו כבר תכנית סופית לטיפוסי דירות בשיכון העממי. הדבר נעשה מתוך שיקול רב ותוך התייעצות עם ארכיטקטים ובא"כוח חברות-שיכון ציבוריות, המנוסות בשיכון מסוג זה. בעוד זמן קצר נקיים תערוכה של כל התכניות לעיון המעוניינים בדבר.

חלק מהחמרים הדרושים נמצא כבר ברשותנו והשאר ייכלל בתוך תקציב מטבעי-החוץ לשנת הכספים 1952/53.

עליית המחיר נובעת מהתייקרות כללית שחלה בארץ עקב שינוי שער המטבע, עליית אינדקס היוקר, מחירי התובלה וכדומה. טבעי הוא, כי עליית מוזר יחידת שרי כון היא גדולה יותר מהעליה באינדקס המורכב ממזרעים שונים אשר-מחיריהם מחושבים לפי שערים שונים, בו בזמן שחמרי-הבנין הם לפי השער השלישי ואחוז מטבע החוץ עבור חמרים ביחידות שיכון עממי הוא למעלה מ-25%.

המיומן של שיכון עממי איננו אפשרי משכר-עבודה בלבד. זה ניתן לכיסוי רק בעזרת מקורות כספיים נוספים, כגון מחסכונות קודמים, וכדומה.

הממשלה אינה רואה צורך בקביעת דין מיוחד לגבי 100 ל"י של המפרעה על חשבון השיכון העממי. דינם כדון

יש לציין שהנוסעים לא קיבלו, מטעם האניה, כל הוראה על אופן העליה אל החוף, כפי שנהוג באניות, להסדיר את צאת הנוסעים מן האניה לפי מחלקותיה, דבר המקל על סדור המטען.

ב) לקראת אניה זו יצאו לאתונה פקידי משרד העליה והאוצר בלבד, ואילו פקידי הנמל והמכס התחילו בסיוור העניינים רק עם בוא האניה לחיפה.

נראה לי שלעתיד לבוא צריכים במקרים דומים גם פקידי הנמל והמכס לצאת לקראת האניה כדי להכין את פריקת המטען בסדר הנאות.

ג) לא שמעתי תלונות על אי-איכותם של הסבלים בנמל, והקשיים נגרמו בגלל הסיבות המתוארות לעיל.

ד) הדרכים להגברת היעילות צוינו בתשובתי לשאלה ב.

7. הנהלת מפעל נמל הקיפון והאמצעים לפיתוחו

חברת הכנסת נ. חת שאל את שר התחבורה ביום כ"ג בסיון תשי"ב (16 ביוני 1952):

לפי ידיעות שבידי יש לצפות לכך, כי בתום שנה זו יושלמו במפעל נמל הקיפון ההולך והומקם בחיפה שלושה מנגשים לפריקתן וטעינתן של סחורות ויחאמו לטיפול בסחורות כבדות ויצוא פרי הדר. לאור עובדה זו אודה לכבודו אם יואיל להודיעני:

1) האם הוחלט כבר בממשלה לידי מי תימסר הנהלת הנמל החדש והאם יש אמת בידיעה שמינהלת נמל חיפה תקבל סמכות לנהל גם את הנמל הזה?

2) אם טרם נקבעה החלטה בנידון, האין כבודו סבור שהעובדה שבעוד חדשים ספורים יהיה הנמל ראוי לשימוש מחייבת החלטה מיידית בשאלה חשובה זו?

3) האם בחן כבודו את האפשרות להעביר את המפעל לטיפולו של חברה ציבורית אשר תוקם למטרה זו, אשר תהא מורכבת ממשקיצי הון מקומיים וזרים, ואשר בשי" תוף פעולה עם הגורמים הממשלתיים הנוגעים בדבר, תש" לים את הקמתו של המפעל ותקבל לידיה לאחר מכן את תפעולו?

האם אין כבודו סבור, כי לאור התנאים הכלכליים בהם מצויה המדינה ברגע זה, נוכל להפיק את התועלת המאכסימאלית ממפעל חשוב זה אך ורק באמצעותה של חברה מעין זו אשר:

א) עשויה להפוך את נמל הקיפון לגורם מתחרה בנמ" לי הארץ, דבר אשר יביא לידי הגברת פריון העבודה בנמלים האחרים;

ב) תגייס את הכספים הדרושים במטבע זר לצורך הלחבתו בעתיד הקרוב של המפעל על מנת שאפשר יהיה להשתמש בו ביתר יעילות ולהכניס לתעלה אניות שנפחן עולה על 3000 טון;

ג) תשתחרר את הממשלה מהעול הכספי הכבד הכרוך בבנין התעלה ובמשך הזמן גם תחזיר לממשלה את ההון הור שהושקע כבר במפעל זה;

ד) תרכוש את אמונם של חברות הספנות הורות ומשקייעי הון זרים ותעודד עלי-ידי כך את השימוש באו-רים החפשיים בשוקמו בשטח הנמל ואת פיתוח התעשיות אשר יוקמו על גדותיה של התעלה.

ד. כגורם נוסף לעריקות מן האניות יש לראות גם את השאיפה להרפתקאות השוכנת בלב אנשים צעירים, אשר מרחבי העולם קוראים להם. אך אינני רואה בה תופעה כללית של רצון לעזוב את ארץ מולדתם.

ה. אינני רואה, בהתחשב עם המספר הכללי של הימ" אים, שהעריקות גוברת והולכת, וכן אינני רואה אותה כתוצאה של סכסוך הימאים.

פעולה מוגברת לחינוך ימאים, והקניית ידיעות רח" בות, שתאפשר לימאים לעלות לדרגות קצינות בשירותי האניות תמעט את מספר מקרי העריקות.

6. הטיפול במטען הנוסעים בנמל חיפה

חברת הכנסת ב. הראל שאל את שר התחבורה ביום כ"ו באייר תשי"ב (21 במאי 1952):

בתאריך 21 באפריל 1952 בשעה 7.00 בבוקר הגיעה לנמל חיפה האניה „אינדפונס", ועל סיפונה כמה מאות תיירים. כדי להקל על הסידורים הפורמאליים הוצאו פקידי דים לאתונה אשר טיפלו בנוסעים בזמן נסיעתם לחיפה. למרות הקלת הסידורים הפורמאליים היה על הנוסעים להמתין בדרתם מהאניה כ-3—4 שעות רק על-מנת לקבל את תפציהם מהתאים, מחוסר סבלים וסדר לקוי. למרות הפלגת האניה כבר בצהרי אותו יום הודיעו לבאים, שאת תפציהם, מחוץ לאלה שהיו בתאי הנוסעים, יוכלו לקבל רק לאחר יומיים.

לא הועיל גם לאותם הבאים, שהודיעו שעליהם לעזוב את חיפה בו ביום, אלא נדרש מהם לחזור לכל המוקדם כעבור יומיים ולקבל את תפציהם.

התיירים הביעו שביעות רצון לגבי הסדרים על סיפון האניה ואופן הטיפול של פקידי המכס, אולם גילו הש" תוממות נוכח עיכוב ביומיים לקבלת תפציהם.

אבקש מאת כבוד השר לענות מעל במת הכנסת על השאלות דלקמ:

א) מהי הסיבה אשר גרמה לעיכוב במסירת המטען של נוסעי האניה?

ב) מדוע לא ייעשו הסידורים המתאימים בנמל חיפה לפיהם ישוחררו תפצי הנוסע המגיע בשעה 7.00 בבוקר בו ביום, דבר הנהוג בכל נמלי העולם?

ג) האם חושב כבוד השר שאת הסיבה לאי-איכותם של הסבלים בנמל יש לראות באי-התאמתם לתפקיד או בחוסר קשר ישיר בין הנוסע לסבל?

ד) מה הם האמצעים שכבודו נוקט כדי להרחיק את הגורמים לחוסר יעילות ואדיבות הנ"ל?

שר-התחבורה ד. צ. פנקס:

א) באניה „אינדפונס", אשר הגיעה לנמל חיפה ביום 21 באפריל 1952, בשעה 7.00 בבוקר, באו 497 נוסעים ותיירים, אשר הביאו אתם 1,405 מזוודות, 200 חבילות קטנות וכן כמות גדולה של מטען כבד, כלומר סחורות ארוזות בארגומים של לא פחות מ-20 רגל מעוקב היחידה.

האניה הפליגה מנמל חיפה באותו יום בשעה 15.00, עם 321 נוסעים שלקחו אתם 900 חבילות ומזוודות.

למספר העובדים המנוסה בטיפול במטענים כאלה היה קשה להתגבר על תנועה מוגברת זו ומצומצמת בזמן.

שר-התחבורה ד. צ. פנקס :

(א) טרם הוחלט סופית ליני מי תימסר הנהלת הנמל הקדוש בקישון, אך נראה לי שלשם יעילות ותיאום העבודה יש לקיים הנהלה אחת לנמל חיפה ולנמל הקישון.

(ב) השאלה תמצא את פתרונה בזמן הדרוש.

(ג) בדעת הממשלה להקים חברה הנהלת שטח פי"ח תוח הקישון, אשר מלבד הממשלה, יקבלו משקיעי הון אפשרות להשתתף בה.

8. סידורים לבטחון חיי אדם
בהצטלבות פסי הרכבת
חיפה — עכו

חבר-הכנסת ר. כסתוני שאל את שר-התחבורה ביום כ"ג בסיון תשי"ב (16 ביוני 1952):

ביום 22 אפריל 1952 אירעה בהצטלבות כביש חיפה—עכו עם פסי הרכבת חיפה—עכו התנגשות בין הרכבת ובין אוטובוס כתוצאה מהעדר מחסום בהצטלבות הנ"ל.

ידוע שהתנגשות זו אינה הראשונה במקום זה וש-היו כבר מספר התנגשויות שם אשר גרמו לנזקים רבים, ואף לפגיעות באדם.

ואני שואל :

(1) מדוע טרם נתן ג'בור השר את הוראותיו להתקנת מחסום במקום ?

(2) האם מוכן כבוד השר להורות ללא דיחוי על התקנת המחסום במקום ?

שר-התחבורה ד. צ. פנקס :

התאונה האחרונה בהצטלבות פסי הרכבת חיפה—עכו בכביש הראשי בהתנגשות בין הרכבת ומכונית משא במסגש שבק"מ 19.247 קרתה ביום 21 באפריל 1952. ב-23 באפריל 1952 מיניתי ועדה לחקירת סיבות התאונה ודין-וחשבון הוועדה הוגש לי ב-29 ביוני 1952.

המלצות הוועדה נמסרו כעת להנהלת הרכבת לשם תגובה על אפשרות ביצוען.

אחרי קבלת חוות-דעת זו, יוחלט אם יש להקים במקום הנידון מחסום או להתקין סידורים אחרים אשר תועדה ממליצה עליהם כמסקנותיה לשם בטחון חיי האדם.

9. רשיונות לרכישת מכוניות
"קייזר-פרייזר"

חבר-הכנסת א. שוסטק שאל את שר-התחבורה ביום ז' בתמוז תשי"ב (30 ביוני 1952):

אודה לכבודו אם יואיל להשיבני על השאלות הבאות:

א. כמה נכוניות מסוג "קייזר-פרייזר" ו"הנרי ג'יי", המורכבות בארץ, הוקצבו לתושבי המדינה תמורת דול-רים, וכמה תמורת לירות ישראליות ?

ב. למי הוקצבו המכוניות האלה, לפי סוגי הזכאים השונים, כגון: נכי מלחמת-השחרור, פקידי הממשלה, חברי-הכנסת, רופאים, מוסדות ציבוריים, ולאילו מהם ?

שר-התחבורה ד. צ. פנקס :

משרד-התחבורה נתן רשיונות לרכישת מכוניות נוסעים מתוצרת חברת קייזר-פרייזר מיום 1 ביוני 1951 עד ליום 16 במאי 1952:

נגד תשלום במטבע חוץ — 146 מכוניות ; נגד תשלום בלירות ישראליות — 339 מכוניות המסתכמות כדלקמן :

65 — לשירות מוניות על-ידי נכים לפי המלצת אגף השיקום של משרד-הבטחון

50 — לרופאים על-פי המלצת משרד-הבריאות

48 — למשרדי ממשלה שונים — לפקידים נדרשים

49 — למפעלים כלכליים, תעשייה וכו'

29 — לחברי-כנסת

25 — לשירות מוניות

17 — לבעלי מקצועות

15 — לעיריות ורשויות מקומיות

13 — לנכים קטועי איברים, או משותקים — להנ"א

אחם הם

11 — למערכות עתונים

10 — למוסדות שונים

7 — לבאנקים

סך-הכל — 339 מכוניות.

כרגע אין עוד מכוניות לרשותנו לחלוקתן.

ב. הצעות לסדר-היום

1. ההעלאה במחיר החשמל

החשמל, את תשלומי החיבורים ואת דמי הפקדונות. החברה, באישור הממשלה, מגדילה את מחיר החשמל למאור ולשימוש ביתי ב-45% נוספים, לתעשייה — ב-40% נוספים ולהשקאה בחקלאות — ב-25% נוספים. חברת-החשמל הבריטית מעלה באופן שרירותי את מחיר החיבורים החדשים ואת דמי הפקדונות. הממשלה במתן האישור להעלאות החדשות של מחיר החשמל ושל דמי הפקדונות, פעלה אפילו בניגוד לרצונה של ועדת-הכספים של הכנסת, אשר החליטה פה אחד נגד העלאות דמי הפקדונות. וההעלאה היא בצורת תשלום "פרוגרסיבי" עם הראש למטה : מהחוד הראשון — 5 ל"י ; למי שיש שני חדרים — מהחוד השני — 3 ל"י ; ולמי שיש יותר חדרים — רק 2 ל"י מהחודים נוספים.

היו"ר י. שפרינצק :

אנו עוברים להצעות לסדר-היום.

הוגשו על-ידי סיעת מפלגת הפועלים המאוחדת ומק"י שתי הצעות, בענין הכפר ערא. ועדת-החוץ-הבטחון דנה בענין זה אתמול. הבידור והסיכום מטעם ועדת-החוץ-הבטחון בפרשה זו יבואו כעבור שבועיים, ואז יוכלו ההצעות האלה להופיע לפנינו.

אנו עוברים להצעתו של חבר-הכנסת וילנר.

מאיר וילנר (מק"י) :

כנסת נכבדה. שוב נתבשרנו בדבר העלאה חדשה של מחירי החשמל. חברת-החשמל הבריטית בישראל, באישור הממשלה, העלתה שוב, בפעם השלישית, את מחירי

לחברת-החשמל להוציא מניות לשוק הישראלי, ומניות אלו היו עוברות לטוחר, והיה קונה אותן מי שרוצה לקנות, ולא להטיל חובה על כלל התושבים. הוועדה אמרה פה-אחד לא לעשות דבר מזור זה, והשר התחייב שלא תהיה העלאה בלי הסכמת הוועדה.

ישנו ענין שלישי — החיבורים לאזורים חדשים, לשיכונים חדשים, ליישובים חדשים ולמפעלי-יצור חדשים. כפי שנאמר בוועדת-הכספים, חלה כאן העלאה ב-30%, ועל כך לא רק שלא היתה החלטה, לא רק שלא היתה הסכמה, אלא הממשלה אפילו לא טרחה להודיע זאת לוועדה ולציבור. החברה עשתה זאת באופן שרירותי. תי. 80% מהוצאות החיבורים החדשים הם על חשבון הצרכנים, וכך מכספי הציבור גדל רכוש החברה. במקום להשקיע בחיבורים חדשים מהוגה, לוקחת החברה את הכסף מן הצרכנים, ומי הם הצרכנים? — עולים חדשים בשיכונים, ישוב חדש שאינו עומד עוד על רגליו, או מפעלי-יצור חיוני שצריך להקל עליו. הם מתחייבים לתרום את כספם לחברת-החשמל, כדי שהיא תגדיל את רכושה. אני חושב שדבר זה לא יתואר, ואין לעבור על כך בשתיקה.

הבעיה היסודית היא זו, שהעלינו אותה לא פעם אחת, שאין כל טעם להמשיך בוכיון, כי הארץ זקוקה להגדלת תפוקת החשמל ולהרחבת הרשת, וחברת-החשמל אינה מקיימת חובתה, בין אם היא אינה יכולה ובין אם היא אינה רוצה — זה אינו קובע — החברה מסרבת להשקיע הון נוסף להרחבת הייצור של הכוח ולהרחבת הרשת. את הכספים שצריך לתת לה במטבע-חוץ, נותנת לחברה הורה הממשלה, כולנו נוהגים לה כסף כדי שתואיל בטובה לנצל את הקונצסיה.

לכן אנו מעלים את השאלה היסודית של ביטול הזכיון והלאמת החברה, ובאופן דחוף אנו דורשים להעמיד-לדיון את ההצעה שלנו, לבטל את ההעלאה בתעריפי החשמל שפורסמה ב-29 לחודש זה.

ישראל-האזרחי והפיתוח ל. אשכול:

כנסת נכבדה, בעוד שר-המסחר-והתעשיה, רצוני לגעת בהצעה שהועלתה כאן. כפי שאמר גם חבר-הכנסת סנה, דנה ועדת-הכספים בענין וטיפול בו טיפול ממדי שך; דומני שהיתה גם ועדת-משנה לטיפול בענין זה. לאחר שמיעת דרישותיה של החברה, לאחר שמיעת דבריו של יועץ הממשלה וההצעות שנאלץ להציע, ולאחר שהוועדה שמעה את הצעותיו של שר-המסחר-והתעשיה שהיו מצומצמות הרבה יותר מהצעותיו של היועץ, — נאלצה גם הוועדה לרשום לפנייה את הדברים. אם כי בוודאי לא בשמחה עשתה זאת. נראה לי שאפשר ללמוד גזרה שווה מהעלאה אחת לשניה, כי הנימוקים והסיבות לתביעות המוגשות עתה להעלאות, הם בדרך כלל שווים. לפיכך, אפשר ללמוד גזרה שווה, שאם שר-המסחר-והתעשיה שיה נאלץ להשלים עם הדרישות לגבי תל-אביב — לאחר שמיעת חוות-דעתה של ועדת-הכספים — בוודאי קיימים אותם הנימוקים והחישובים גם לגבי חברת-החשמל הירושלמית. ייתכן שכאן היתה העלאה גדולה יותר, אך כנראה אין מזה מנוס.

אשר לפקדונות, הרי עד כמה שידוע לי, גם דבר זה נידון בוועדת-הכספים.

משנה סנה (מ"פ"ם):

גם נתקבלה החלטה פה אחד.

החיבורים החדשים — יש אומרים שיעלו עכשיו סיר-ארבעה, כמובן שלחברת-החשמל ישנם נימוקים. והנימוק המרכזי כפי ששמענו הוא, שאם בשנה האחרונה היה הרווח ניטו בסך 700,000 הרי השנה, עם השנויים בערך הלידה, אין הם יכולים — טוענים הם — לחלק רווח נטו אלא למעלה מ-2,000,000 ל"י. אחרת תרד הפרסטיז'ה בלונדון — כך הם טוענים — והמניות של החברה הבריטית ירדו.

לשם כך, כדי שהמונצלים הורים האלה של המשק הלאומי ושל הצרכנים יוכלו לחלק למעלה מ-2 מיליון לירות דיבידנדות, צריכים הצרכנים והפועלים לשלם להם העלאות בלתי-פוסקות במחיר החשמל.

תוצאת העלאות אלו, שהוזרות ונשנות מדי פעם בפעם, פירושה הורדה של השכר הישראלי של הפועלים, פירושה הורדה נוספת של רמת-החיים, פירושה העלאת הוצאות הייצור ובתקלות, פירושה הערמת קשיים נוספים על פיתוח המשק הלאומי. הממשלה, שיש לה יד קשה מאד לגבי פועלי מורעבים, מגלה יד רכה מאד לגבי חברות זרות ומונופולים זרים. היא הגיעה אפילו עד לידי אבסורד של שונוק-קיץ כפול ומכופל, כי חברת-החשמל הגאורה דרשה זאת.

אנו מציעים אפוא שהכנסת תחליט על ביטול מיידי של ההעלאות האחיינות במחירי החשמל, הפקדונות וכ"י, ובקשר לכך תדון הכנסת על כל בעיית החשמל, כארץ ועל חברת החשמל, כדי להביא להלאמת החברה, לפיתוח רשת החשמל בארץ כאחד היסודות של פיתוח המשק.

משנה סנה (מ"פ"ם):

כנסת נכבדה, בפעם הקודמת, כאשר עוררנו את שאלת העלאה הקודמת של מחירי החשמל, הודיעה הממשלה, שהיא מבטחה, כי להבא לא תאושר העלאת מחירים אלא בהסכמת ועדת-הכספים. הבטחה זו הופרה. בעוד שבנוגע להעלאה של תעריפי חברת החשמל הארץ-ישראלית ב-45% לשימוש ביתי, ב-40% לתעשייה וב-25% לחקלאות, "רשם לפנינו" הרתב בוועדה את ההעלאה, הרי לגבי ההעלאה שאושרה לחברת-החשמל הירושלמית, והיא העלאה גדולה יותר — לא ניתן שום אישור מטעם הוועדה; יתר על כן — לא היה דיון בוועדה; יתר על כן — אף לא היתה הודעה לוועדה. העלאה זו היא ב-60% לשימוש ביתי, וב-50% לייצור תעשייתי. אך הטענה אינה כמובן רק פורמאלית. אנו עמדנו על כך בוועדה, כי הדיבידנדות והקצוות השונות המסוות את הרווחים של חברת-החשמל — קרנות בלאי, רזרבה, ביטוח — מוכיחות שרווחי החברה הם כה מופקעים, והמחירים האלה הם גול לגבי התושבים ולגבי המשק הלאומי. מלבד זאת, ההשוואה בין מחיר החשמל בארץ לבין המחירים בארצות אחרות מוכיחה, כי אין כל יסוד למחירים כליכך גבוהים אצלנו.

דבר שני הוא ענין הפקדונות. בענין זה קיבלה הוועדה החלטה פה-אחד, שהיא מבקשת את השר לייעץ לחברה לחפש דרך אחרת כדי להגדיל את ההון החוזר. אני מפנה את תשומת-לב הכנסת, כי קרה כאן דבר שאין לו תקדים: ההנמקה להעלאות דמי הפקדונות היא, כי לחברת-החשמל נחוץ הון חוזר, ולכן מטילים על כלל תושבי הארץ תשלום לחברת-החשמל שישמש לה הון חוזר. זה אומר שהמדינה מטילה מילתו-חיובה על האזרחים, כדי שלפירמה פרטית יהיה כסף לעסקיה. מספר חברים בוועדת-הכספים שאלו, מדוע לא יעצה הממשלה

שר-האוצר והפיתוח ל. אשכול :

על כל פנים, הענין נידון בוועדת-הכספים, ושר-המסחר והתעשייה ניהל על כך משא-ומתן. עד כמה שידוע לי, הצליח לחצות את התביעה לחצאים, כי התביעה היתה לעשר לירות לחוד הראשון והא צומצמה לחמש לירות. בוודאי כתוצאה מהלחץ של הממשלה והמתן.

אין לי כל ענין להסביר כאן ולהצדיק את תביעת-הם של המפעלים; הם מטפלים בעניניהם ובוודאי יודעים את המלאכה. אין ענין זה קשור ושייך לזכות הרציני והעמדה היסודית והרצינית ביחס להלאמת המפעלים הללו. אני מוכן להניח שחברי ועדת-הכספים יודעים על המחשבות המתהלכות בחוגי הממשלה ועל המשא-והמתן המתנהל עם החברות בכיוון זה, ביחס לתנאים השונים, חלוקת המניות, השקעת הכספים, הסכומים שהממשלה מתבקשת להשקיע וכו'. רעיון זה איננו חדש, והוא נמצא בכורה-היתוך. עדיין לא בשל ואולי גם לא יתבשל במהרה. הדבר נמצא בלב של עשייה, של דיון ושל מבחן. גם אם נניח שתעמוד שאלה של הלאמה, נראה לי שמן הראוי שבענין רציני כל-כך — ואני מניח שכולכם תודו שהוא מסובך ורציני מכל הבחינות — תדון תחילה ועדת-הכספים. אם ועדת-הכספים תבוא לידי מסקנה שיש צורך להביא את תזות-דעתה לפני הכנסת, תהיה חפזית לעשות זאת.

אהרן ציולינג (מפ"ם) :

היא הביאה מסקנה שלא לקבוע דמי פקדונות.

שר-האוצר והפיתוח ל. אשכול :

במידה שידוע לי, הדבר איננו כך. ייתכן שאילו היה נמצא כאן שר-המסחר והתעשייה, היה מגלה לכם דבר שאני עדיין איני יכול לדעתו. אך גם אם כך הוא המצב, נראה לי שמן הראוי ומן ההגיון הוא שוועדת-הכספים תשמע שוב את נימוקיו של שר-המסחר והתעשייה, ויכול להיות שתשובנו שהשר צודק, אם הוועדה תחליט שיש מקום להעלות את הענין לזכות בכנסת, מובן שלא נתנגד לכך.

ישראל גורי (יו"ר ועדת-הכספים) :

כנסת נכבדה, ברצוני לתת קודם-כל הגדרה נכונה לסיכומיה של ועדת-הכספים. הכתרונו את הסיכומים בכ"ר תרת "מסקנות", מאחר שוועדת-הכספים אינה יכולה לקבל בענין זה החלטות, כי אם מסקנות בלבד. היא מקבלת החלטות רק באותם הענינים שבהם שמורות לה סמכויות ואם לפי החלטת הכנסת הראשונה לגבי סמכויות כל הורעות, ואם סמכויות נוספות השמורות לה בהתאם לחוקים המגושרים בכנסת. ביניהם ענינים ששר-האוצר מחליט בהם באישורה של ועדת-הכספים ודברים ששר-האוצר חייב להימלך בדעתה של הוועדה לפני שהוא מחליט עליהם. הסיכומים בעניני החשמל, הם בגדר מסקנות, וברצוני היה למנוע כל טעות בענין זה.

חושבני שעלי לתקן טעות גם בדברי חבר-הכנסת סנה. ההודעה נמסרה מעל במת הכנסת עליי שר-האוצר לשעבר, אליעזר קפלן — עתה סגן ראש-הממשלה — ולא עליי שר-המסחר והתעשייה. אינני יכול לאשר את הנוסח "בהסכמתה של ועדת-הכספים". שר-האוצר והממשלה אינם יכולים לעשות דלגציה של זכויות לאחת מן הוועדות, אלא אם כן ישנה החלטה מיוחדת על כך. הוא לא יכול היה להודיע כי לא יאשר אלא בהסכמתה של ועדת-הכספים, כי אם הודיע שיימלך בדעת הוועדה. ומאז שומרים על נוהג זה.

אשר למסקנות עצמן ביחס להעלאת התעריפים, נכון שהוועדה ברוב דעות, נגד שנים, החליטה לרשום לפני את העלאת התעריפי החשמל, לאחר שהוכרר כי הצעותיה של חברת-החשמל להעלאת התשלומים היו הרבה יותר גבוהות, וכן גם הצעותיו של יועץ הממשלה לעניני חשמל, מאלו של שר-המסחר והתעשייה. החברה קיבלה את החלטת שר-המסחר והתעשייה.

רצוני לומר לחבר-הכנסת וילנר: המחשבה שאפשר להעלות את כל המחירים, בלי להעלות את מחירי החשמל, אין לה כל שחר. יכול להיות ויכוח רק על שיעורי ההעלאה, אבל לא על עצם ההכרח בהעלאה.

אשר לענין הפקדונות, נכון שוועדת-הכספים ביקשה את שר-המסחר והתעשייה לשוב ולדון עם חברת-החשמל בענין זה ולהציע לה לחפש פתרונות אחרים למימון אותם הצרכים שלשמן נועדו פקדונות אלה. אחר-כך פורסמה הודעה, לא יכולנו לקבל ביאורים משר-המסחר והתעשייה, כי הוא נמצא בחופש. כתבנו מכתב, בשם הוועדה, שהוועדה מביעה את עצרה על כך ומבקשת משר-המסחר והתעשייה לתת לה ביאורים על שום-מה לא נתקבלה המלצת בענין זה, ואולי עוד אפשר לחזור ולדון עם חברת-החשמל ולא לעשות את הצעד הזה. אני מניח שעם שובו של שר-המסחר והתעשייה נקבל את הביאורים המתאימים.

אני יכול לומר על דעתי בלבד, לא על דעת ועדת-הכספים, שאני מקבל את הצעת שר-האוצר, שהענין יוחזר לוועדת-הכספים לכיבוד נוסף. אני חושב שצריך להטיל על הוועדה להניח את מסקנותיה על שולחן הכנסת. התיקון שלי — לא למסור לוועדה לשקול אם להעביר או לא להעביר את המסקנות לכנסת, אלא להניח את המסקנות שתגיע אליהן על שולחן הכנסת.

ברצוני להוסיף, שהוועדה תורה על מסקנתה, שיש להקים עלי-יד אחד ממשרדי הממשלה מנגנון קבוע כדי לבדוק באופן שיטתי את בעיות חברת-החשמל ואספקתו בארץ.

היו"ר י. שפרינצק :

ישנן שתי הצעות: (א) לדון על כך במליאה; (ב) להעביר את הענין לוועדת-הכספים.

ישעיהו פורדר (המפלגה הפרוגרסיבית) :

ארוני היושבי-ראש, כנסת נכבדה.

אני מציע להעביר את השאלה הזאת עוד פעם לוועדת-הכספים, על-מנת להרכיב ועדה ציבורית בהשתתפות מומחים לבדיקת תנאי החשמל בזהות ולקראת העתיד.

אומר כמה מלים להנמקת הצעה זו. בזמן האחרון נגרמו לנו הפתעות בלתי-יעוציות עליידי כך, שלפתע-פתאום באו העלאות ניכרות...

היו"ר י. שפרינצק :

אני מצטער מאד, אתה מדבר לעצם הענין. ניגש להצבעה.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה לקיים דיון במליאה — 29

בעד ההצעה להעביר את הענין לוועדת-

הכספים — 35

ההצעה להעביר את הענין לוועדת-הכספים נתקבלה.

2. ההגבלות בתחבורה

ולחשוב כיצד לחסוך במטבע-חזק ובדלק לא באמצעות ההגבלות על התחבורה הציבורית ודוק.

מכל הבחינות האלה רואים אנו לנוכח להציע, שהכ" נסת תדון באופן דחוף בכל מערכת ההגבלות שהוטלו, כדי להפחית ולהמעיט את סבל הציבור.

שר-התחבורה ד. צ. פנקס :

אדוני היושבי-ראש, כנסת נכבדה. אין ספק שבעיה זו של התחבורה והגבלתה, עקב ההכרח לחסוך בדלק, מעניינת את כל הציבור, וכבר אמר פעם בקריאת-ביניים כיוצאת חברה-הכנסת סנה, שבנידון זה אני מייצג את כל הפסוליים במדינה. אני אמנם רואה זאת כחובתי במסגרת שהמצב במדינה מטיל על כולנו לאון את משקנו, ובחזק זה את מאון התשלומים במטבע-חזק.

נראה לי שחברה-הכנסת ספיר לא היה צריך לקבל את הרשות לדבר על מכוניות-משא, כי בענין זה עוד לא בוצעה כל הגבלה ולא הופעלה כל הגבלה, להיסר, על סדר-היום הועמדה השאלה: המצב אשר התהווה עם הפע" לת הגבלות התחבורה, ובענין זה של הגבלות בדרך כלל החליטה הכנסת פעמיים להעביר את הדיון לוועדה. ההג" בלות שחלו נגעו במכוניות פרטיות, חברה-הכנסת ספיר אמר, שעל זה אינו מדבר. אני מניח שבגלל המכוניות הפרטיות לא היה דורש דיון דחוף בכנסת.

לגבי אוטובוסים כבר קיים ההסדר כשבויעים, אם אינני טועה, ולא אוכל לומר שנגרם סבל מיוחד, מפני שההגבלה של 11.30 בערב אינה פוגעת לא בחיי המשק ולא בחיים הסדירים של הציבור הרחב, אלא בחלק מסוי יים של הציבור המאחר לשבת בבתי-הקולנוע ובהצגות. פנינו פעמים אחדות לבעלי בתי-הקולנוע וביקשנו אותם להקדים את ההצגות ברבע שעה, אבל הם אינם מוכנים להביא את "הקרבן" הזה למדינה. זוהי התמונה המדויקת, והיום נתבקשתי על-ידי מענייני להאריך את הזמן עד 11.45 בערב, ואז יוכלו כולם להגיע הביתה אחרי ההצגה האחרונה של הקולנוע. אינני יודע מי צריך כאן להיכנע: קופת הדולרים של המדינה, או בעלי בתי-הקולנוע, שיק" דימו ברבע שעה את ההצגה. אני מסכים שהכנסת תדון בענין זה ותראה עם מי הצדק.

הגורם להתלטות אלה לא היה בהשקפות דתיות. אני בטוח שמר ספיר — אף שאינני יודע את אורח חייו במו" בן זה — בוודאי יודע לו שלגבי דיון ולגבי כל יהודי הרוצה לשמור את השבת, אין נפקא מינה אם מפעילים אופנוע או מכונית בשבת. אילו היו לי נימוקים דתיים, הייתי צריך לזרוש גם הגבלות על אופנוע, ולא הייתי נותן למוניות אפשרות לקבוע לפי הכרחם החפשי.

בהודמנות זו אני מצטער לומר, שאותו ציבור של 1600 איש בעלי המוניות לא הראו אחריות לגבי מדינת ישראל.

לעצם הענין, אם ישנם מקופחים בכלכלה — ישנם הרבה: חקלאים, פועלים, בעלי תעשייה, בעלי בתים, שכר" לם צריכים לצמצם את ימי העבודה, את זמן העבודה ואת הרווחים שלהם בגלל חוסר חמרי-גלם. כל השאלה היא: האם המדינה צריכה לקבוע את כמות חמרי-הגלם הניתנת לבעלי המכוניות, או בעלי המכוניות יכולים להכ" ניע את המדינה לתת להם כמה שהם רוצים.

היו"ר י. שפרינצק :

אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 204.

רשות-הדיבור לחברה-הכנסת ספיר.

יוסף ספיר (הציונים הכלליים) :

אדוני היושבי-ראש, כנסת נכבדה. ביקשנו באופן דחוף להעמיד על סדר-היום את הכנסת את בעיית ההגבלות בתחבורה לאור המצב שנתהווה, כי לפי דעתנו, הנסיון הקצר והקטן של הסבל הרב והגדול של הציבור הרחב, כתוצאה מההגבלות שהוצעו והוצאו לפועל על-ידי הממ" שלה, ואלה שלא הוצעו והוצאו לפועל על-ידי ההנהגים ע" ממ — כבר הוכיח באיזו מידה הגבלות אלו פוגעות באופן רציני מאד בשטחים רחבים גם של המשק וגם של הצרכים האלמנטאריים של הציבור.

הוועדה המשותפת של ועדת-הכלכלה וועדת-העבודה, שעליה הוטל לדון בענינים אלה, לא התכנסה ביום שלישי וביום רביעי, לרגל מחלת שני יושבי-הראש, והענין נשאר חלוי ועומד כפי שהיה, ללא כל טיפול והכרעה על-ידי מוסדות הכנסת. דחיה נוספת ללא פתרון הבעיה היא המ" שיש הסבל שנגרם לאוכלוסיה רחבה מאד. בזמן הדיון בוועדה הודיע שרה-התחבורה, שהשיקולים של הממשלה וההגבלות שהוטלו לא נבעו משיקולים דתיים ולא מצ" רכים דתיים —

אהרן ציזלינג (ממ"ם) :

אבל שרה-הדתות מודיע אחרת בירחון שלו.

יוסף ספיר (הציונים הכלליים) :

זה אינו נוגע לי.

— אלא מתוך שיקולים משקיים בלבד. משום כך איני חייב בדברי לנגוע בבעיה זו, שלפי מצב הדב" רים אין לה כל קשר ישיר לענין ההגבלות. אולם מתברר שההגבלות שהוטלו על אוטובוסים בלילה, וגם ההגבלות שהופעלו או קיימות ביחס למוניות, כבר גרמו לכך שציבור רחב מאד של הרבה עשרות אלפים מכל חוגי החברה שלנו סובלים יום-יום ושעה-שעה באו" פן רציני כהגבלות אלו.

לא בעיית המכוניות הפרטיות היא הקובעת בענין זה, אלא ההיקף הכללי של הבעיה. לאור הנסיון הקצר קשה לשפוט באיזו מידה יהיה או לא יהיה תסכון רציני בדלק. אבל יש מקום להנחה ולהשערה מבוססת למדי, שהחס" כון לכל אורך החזית הזאת לא יקמץ למדינה במטבע-חזק סכומים ששוערו מראש.

ונשאלת השאלה: האם ההחמרה בהגבלות אלה אינה מגבירה במאד את סבל האוכלוסיה? ההפך בין יום ליו" מיים הוא בכל זאת הפרש מסויים. החסכון קיים גם ביום אחד. אבל הסבל הנגרם על-ידי שני ימים הוא הרבה יותר גדול. לגמרי לא הוברר שיהיה חסכון ביחס למכוניות- משא, אבל דבר זה עדיין ניתן לשיקול.

אנו חושבים שבעיה זו, שכל הציבור מעוניין בה, יש להעלות באופן דחוף על סדר-היום של הכנסת, על- מנת שתיתן אפשרות לבית לעשות סיכום לאור המצב שהתהווה בימים האחרונים ולהציע הצעות מתאימות כדי להקל על הסבל הרב של האוכלוסיה, וכן לקבוע את מטרת הייעול והחסכון גם באותה מסגרת של ההגבלות.

אהרן ציולינג (מפ"ם):

האם השר מסכים, שעד לגמר הדיון בשאלה בוועדת הכלכלה ובוועדת-העבודה לא יופעלו התקנות שבהן צריכות הוועדות לדון?

שר-התחבורה ד. צ. פנקס:

אין בסמכותי לעבור על חוקי המדינה, ואיני יכול להסכים לא לקיים חוק, כרגע זהו חוק ועלינו לקיים אותו.

היו"ר י. שפרינצק:

ישנה הצעה לדון בשאלה זו בכנסת, וישנה הצעה להשאיר את הדיון בסמכות הוועדה.
הצבעה

- 29 בעד ההצעה לדון בענין במליאה
— 40 בעד ההצעה להשאיר את הדיון בענין בוועדה
— ההצעה להעביר את הדיון בענין בוועדה נתקבלה.

3. הדיור במעברות בתקופת החורף

הדבר אינו פשוט. אם יהיה דיון על כך, אולי תתבקש ועדת הספס"ם באופן מיוחד לאפשר הוצאת כספים לפעול לה המיוחדת של הקמת הצריפונים על יסוד תקציב הפי תוח שיאושרי אחר-כך, מכל מקום אני מציע שהשאלה הוואת תעלה על סדר-היום של הכנסת; נדון בה ונטכס צעה יחד.

מיכאל חזני (הפועל המזרחי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חסידים ואנשי-מעשה רגילים היו גומר, שחייב יהודי כבר למחרת יום הכיפורים לשמוע את קול השופר של השנה הבאה, כדי שכל השנה יכוון לאורו את מעשיו. אני אומר זאת גם לגבי הענין הנדון, שחבר-הכנסת כסה כבר קדמני בו. אנו חייבים עכשיו, בימות תמוז הלוהטים, לשמוע את שרי-קות הרוח המתפרקות באהלי המעברות בימות הגשמיים. כבר היום, בימות החמה, חייבים אנו לחשוב מה יהיה בימות הגשמים הקרבים ובאים. וואת בעיקר נוכח המצב הקשה בו היו שרויים יושבי המעברות בחורף אשתקד, בגלל ריבוי הגשמים. והוי אנו מתסללים גם עכשיו לשנת-ברכה ולגשמים מרובים. סבורני, לכן, שעלינו לשאול את עצמנו, את הממשלה כולה ואת משרדיה הנוגעים בדבר — בשורה ראשונה את משרד-העבודה, את משרד-הפינים ואף התכנון שבתוכו, את משרד-הסעד ואת הצבא; את הסוכנות היהודית על כל הזרועות המבצעות שלה הנוגעות בדבר, ואת ארגוני הגנים שטיפלו בשנה שעברה במסירות יתרה בענין זה, — אנו חייבים לשאול את עצמנו ואת כל אלה אשר מניתי, מה אנו עושים כיום, בימות החמה, כדי להתכונן לימות הגשמים במעברות?

בינתיים אנו עדים להפגנות-יועם בכל שני וחמישי מצד מחוסרי שיכון, אם כי אנו יודעים שהם פרי ביום והסתות, ואנו מוצאים את אותם האנשים צועקים כל יום כשמהלך של מעברה אחרת — בעיני ראיית זאת. אבל אין ידענו זאת משנה את המצב הרע כשלעצמו, שעה שקרוב לרבע מיליון נפש יושבים בתנאים קשים במעברות ואלפים צפויים לשבת באהלים זה החורף השלישי, והם בחינת "ביום אכלני חורב וקרע" — בלילה, אנו שומעים כי צריפונים מוכנים אינם מוקמים מחוסר

איני חושב שזאת החלטת הכנסת לבקש את ועדת-העבודה ואת ועדת-הכלכלה לדון בענין, קרה דבר שיחייב דיון נוסף. אין הנמשלה אחראית למחלתם של שני יושבי-הראש של ועדה משותפת זו. אני חושב שדיון זה אם ייעשה בוועדה, יהיה מהיר יותר ויעיל יותר מאשר הדיון בכנסת. ייתכן שאם הוועדות ימצאו לנכון להביא את הנימוקים והמסקנות לפני הבית, לא תהיה התנגדות לכך.

צאתי לכנסת, לא להפסיק את הדיון בוועדות ולחכות לדיון מתודש בכנסת, כי אם לתת לוועדות לגמור את הדיונים, והממשלה תשמע את המסקנות ותראה מה עליה לעשות בנידון זה.

אני רוצה רק לומר, אם כי אין זה מחובתי, ואולי גם לא ברשותי להכניס לעצם הענין, שההפגנה שנעשתה עליידי נהגי המוניות, שנדברו יחד ליצור לחץ על הציבור עליידי קביעת ימי עבודה משותפים לכולם ושני ימי ביטול עבודה בשבוע, יש לה הרופה חוקית, אשר אני מקווה להפעיל אותה.

היו"ר י. שפרינצק:

אנחנו עוברים להצעה מספר 178.

יונה כסה (מפא"י):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רואה לי חובה לעורר בבית את שאלת הדיור במעברות. אין אני עושה זאת כדי לקטרג על הממשלה שלא עשתה די, אלא כדי לעורר את כולנו לצורך של פעולות דחופות נוספות ונמרצות. נתתי את דעתי על המצב במעברות, והובררו לי הפרטים הבאים: כיום ישנם במעברות 245 אלף נפש. מצ"ם במחנות הדיור הוא כזה: באהלים גרים 11,500 יחידות; בבדונים — 23,467; בפחונים — 9,653; בצריפונים — 15,837; ובמבנים אחרים שנשארו מן הצבא הבריטי — 6,545 — יחד 66,000 משפחות.

אני יודע היטב שאין בכוחה של הממשלה והמדינה לפתור את כל בעיות הדיור במעברות, בשום פנים ואופן. רוב יושבי המעברות יצטרכו עוד זמן מסויים לשבת בבדונים, בצריפונים ובפחונים. אולם עלינו לתת את דעתנו בעיקר על היושבים באהלים. יש ביניהם היושבים כבר שנתיים באהלים בעונות החורף, ולא ייתכן שהם יתנסו בנסיון הקשה והתמוז הזה בחורף השלישי.

אני יודע שהוגשה לממשלה תכנית בדבר פעולה מיידיית לגבי היושבים באהלים, על מנת להעביר חלק מהם בעונת הגשמים שיכוון הקבע, במידה שהוא הולך ונגמר. אבל גם אז ישארו קרוב לששת אלפים משפחות באהלים. למולנו, כך נודע לי, נמצאים כבר רוב הצריפונים במדינה, ואין הדבר טעון אלא הקמתם. אני יודע מה הסיבה לכך, שהפעולה הוואת לא נעשתה עד עכשיו, כי יש גם שאלה של מטבע מקומי, מטבע שלנו, והדבר כרוך בהוצאת הרבה מיליונים לירות.

אהרן ציולינג (מפ"ם):

הצענו לקחת זאת ממלווה החובה. מדוע הצבעתם נגד ההצעה הוואת?

יונה כסה (מפא"י):

אני יודע גם שהתקציב לצורך זה הוא מתקציב הפי תוח, ואיני יודע מתי ידיוק יובא לכנסת תקציב הפי תוח.

נמצאות היום במעברות, משפחות שדרך חברות שיוכזן הובטח להן שיוכזן, הן הכניסו חלק מהתשלום, וברגע שהובטח להן שיוכזן יצאו מהמעברה, הסתדרו אצל קרובים או בצורה אחרת בתנאי דיור קשים מאוד. גם 2500 משפחות אלה יגיעו לפתרון השיוכזן שלהן עד החורף, כך שבחורף ייכנסו כ-19,000 משפחות מאלה הדרות כיום במעברות — זאת אומרת שיותר ממספר יושבי האהלים יעברו לבתי-יעץ או בתי-סטון, שכן באהלים יושבים רק 11,500, 2000 בהתיישבות, בסך-הכל 13,500. לרשותם של אלה היושבים במעברות יועמדו 19 אלף יחידות. יהיו עוד אלפים אחדים שיצאו מכוונים לשיוכזן-קבע. מספר הכוונים לא יוקטן, ייכנסו עולים חדשים לכוונים, נוסף ל-19,000 אלה ייכנסו לשיוכזן כאמור, עוד 2500 מאלה הנמצאים כיום מחוץ למעברות.

לעיתים שהיה עד עכשיו היו שתי סיבות: ראשית, ייכוונים כספיים. אין הממשלה יכולה להיות מאושרת כמו חברי-כנסת אחדים, שלכל דבר יש להם פאטנט ופתרון. הסיבה השנייה, שגם היא הוסברה כאן — ישנם קשיים רבים בתיכנון. קשה למצוא על-ידי המעברות שטח מתאים, כי אפילו בשביל הצריפים והצריפונים אנחנו מתכננים שטח, סידורי מים וכל מה שנתון לשיוכזן-קבע. הואיל ואנו יכולים רק בקושי רב להזיז את אנשי המעברות מרחיקטן ממקום המעברות — יש מקומות שבהם סביבת המעברות אין שטח מתאים — נחלקל תיכנון השטח בקשיים.

למרות הקשיים האלה, גם הכספיים וגם מבחינת התכנון, אנו אומרים עכשיו לכנסת שהאוהלים לא יהיו בחורף הקרוב. הואיל וכן, איננו רואה כל טעם וכל תועלת לענין בדין בכנסת עכשיו. אני מציעה להוריד את הענין מסדר-היום ולקבל את הודעת הממשלה כפי שמסרת.

היו"ר י. שפרינצק:

עכשיו אפשר להגיש הצעות.

אהרן ציולינג (מפ"ם):

היתה הצעת חברי-כנסת כסה, להעמיד את השאלה הזאת לסדר-היום.

היו"ר י. שפרינצק:

אינני שוכח. היתה הצעת חברי-כנסת כסה והיתה הצעת חברי-כנסת חזני, לדון בשאלה בכליאת הכנסת. שרת-העבודה הציעה להסיר אותה מסדר-היום. עכשיו יכולות לבוא רק שתי הצעות.

חברה-כנסת כסה מבקש להודיע דבר-מה וחברה-כנסת חזני מבקש להציע הצעה.

יונה כסה (מפ"א):

לאחר ששמעתי את הודעת שרת-העבודה, שמצד הממשלה ייעשה הכל שעד החורף יועברו יושבי האהלים לכוונים — אני מציע לקבל הצעת הממשלה ולא לדון בה.

חיים לנדאו (תנועת החרות):

לא יכולת לשאול את שרת-העבודה באופן אישי?

היו"ר י. שפרינצק:

מי שהציע הצעה יש לו הזכות להציע להסיר אותה, ויכולות לבוא הצעות אחרות. רשות-הדיבור לחברה-כנסת חזני.

מטבע מקומי. זוהי בעיה קשה ונכבדת. אבל אנו שומעים כי הם אינם מוקמים גם מחוסר אדמות מתאימות מסביבה למושבות הגדולות. הבאמת כבר דלינו כך את אוצרות האדמות הפנויות, או שיש כאן אי-סדר וחוסר תכנון בין הרשויות השונות?

אין אני מציע שנדון כיצד לספק לכל יושבי המעברות בנייני-אבן. אנו יודעים כי בנדון זה עושה הממשלה הרבה, ובתנאים הנתונים של חוסר כסף, חוסר חומרים וחוסר בעל-ידי-קבע, היא עושה אולי את המאמץ סימום האפשרי, וכל העובר לארכה ולרחבה של הארץ רואה עד כמה משתנה נופה. על-ידי הקמת יושבים ושיכונים. אבל הצריפונים שישנם ואינם מוקמים, תעלות הניקוז שצריך לעשות במקומות התורפה, וכן סידורים מוקדמים אחרים — על שום מה לא נעשה כל זאת עכשיו ולא בימות הגשמים? סבורני, אפוא, שצריכה להינתן כאן הודעה מוסמכת מטעם הממשלה על הנעשה ועל מה שלא נעשה ועל שום מה לא נעשה, וכיצד חושבת הממשלה להסיר את המכשולים המעכבים את הפעולה.

שר-העבודה ג. מאירסון:

כבוד היושבי-ראש, כנסת נכבדה. אין ספק שהדיון הוא בשאלה מאד נכבדה ומאד חמורה. ישנן עשרות אלפי משפחות שעדיין לא הגיעו לשיוכזן-קבע, וכבר נמסר על ידי חברי-כנסת שהביאו את השאלה לסדר-היום, שאין כיום דרישה, אבל ייתכן שתהיה דרישה שכל אלה יגיעו לשיוכזן-קבע עד החורף הזה או עד סוף השנה. אבל אין כל ספק שכל יושבי האהלים, 11,500 משפחות בערך, לא יהיו באהלים חורף נוסף. כל יושבי האהלים יהיו בצריפים או בבתי-יעץ, או בבתיים עשויים בטון או אבן.

ברשותכם אני מוכרחה לתקן את עצמי. בין יושבי האהלים יש כ-1500 משפחות שפלטו לאהלים אלה. הם לא יקבלו שיוכזן, למרות כל הפעילות המוגברת מצד גורמי מים שונים, שיש להם נציגים בכנסת, בין משפחות אלה. לכמה ממשפחות אלה נבנו בתים במקומות שונים בארץ, אך הם עזבו את הבתים וחזרו לדרום הארץ או לצפונה, או מבאר-שבע או מחלסה ומקומות אחרים, נכנסו לגור לאהלים ששם גרות משפחות, במקרים רבים שילמו דמי-מפתח, או שנכנסו בלי דמי-מפתח. לפולשים אלה לא ייבנה שיוכזן נוסף, בשבילן יש כבר שיוכזן, על-פי רוב בתים, במקומות שונים בארץ, המדינה שלנו אינה במצב כזה שהיא יכולה לבנות בשביל משפחה שיוכונים שונים בחלקים שונים של הארץ, יש שיוכונים במקומות שונים העמדיים פנויים ונעזבו על-ידי משפחות אלה, ביניהן משפחות שעזבו בתים עם משקי-עזר ונכנסו לאהלים בנחלת-יהודה, במעברת בני ברק, או במעברות אחרות, בעיקר בסביבת תל-אביב ופתח-תקוה. בשבילים לא תבנה המדינה שיוכזן נוסף. כל שאר המשפחות היושבות באהלים ייכנסו לבתי-יעץ או לבתים קשים עד סוף השנה.

אני רוצה בהזמנות זו למסור עוד מספרים אחרים. בהתחלת שנת-התקצב 1952/53 היו בכל הצורות של שיוכזן, כולל צריפים, 66,000 משפחות, בין אלה 2000 משפחות בהתיישבות. מה-1 באפריל עד סוף שנת 1952 ייבנו 21,500 יחידות-עזר ויחידות של בנייה קשה; כ-10,500 צריפים, מזה 3000 כבר נבנו — אני מבדילה בין צריפים ובין בתי-יעץ, כי ישנם אלפי בנינים שאין להם בתים ממש, אך הם בנויים מעץ, ואין להחליפם בצריפון — וכ-8500 בתים, מהם מספר קטן של בתי-יעץ והשאר בתים של בנייה קשה. ייכנסו לשיוכזן עוד 2500 משפחות שאינן

אמרתי בדברי, כי אני רואה בדיון כל תועלת ועזרה לענין. כאשר נדון בשבועות הקרובים על תקציב הפיתוח, אביא לפני הכנסת סקירה על פעולות שגונות של משרד העבודה השקורות עם תקציב הפיתוח, והשיכון מהוה חלק מכובד מאוד בתקציב הפיתוח של משרד העבודה ובתקציב הפיתוח בכלל, ואני חושבת שלא יהיה לממשלה במה להתבייש בהביאה לפני הכנסת סקירה על עשרות אלפי יח"ד ותדייר-קבע וצריפים המכסים את המדינה בצפון, בדרום ובמרכז.

אין לי כל התנגדות עקרונית לכך שהכנסת תחליט לדון או לא לדון על הענין, אך דיון בכנסת שיתקיים עכ"ש שיו אינו יכול לקדם את העבודה אפילו בחצי צריף, מטני שכל מה שיש לעשות בענין החלפת האוהלים בשיכון הולך ונעשה יום יום. אם חברי הכנסת רוצים דוחק לבלות שעות אחדות בדיון, שלא יכולה להיות לו כל מסקנה מעשית, אין לי כל התנגדות.

אריה אלטמן (תנועת החרות):

כנסת נכבדה, בקשר עם השאלה הנדונה כאן, רציתי למסור לבית בשם אחת הוועדות שדנה בשאלת המעבר רות על כל צדדיה — שהוועדה בכללה, על כל חבריה ועל כל סיעותיה, לאחר דיון במשך ישיבות רבות, הגיעה בין מסקנותיה גם למסקנה, לבקש את הכנסת ואת נש"ר אות הכנסת להעלות את השאלה על סדריומה. בקשתנו היא לדון בענין לא רק מבחינה של החלפת האוהלים בשיכון קבע, אלא גם לדון בבנייה מבחינה כללית רחבה.

שר העבודה ג. מאירסון:

האם זוהי הזדמנות למסור דין וחשבון של ועדה?

אריה אלטמן (תנועת החרות):

אין ברצוני למסור דין וחשבון של הוועדה. אני מציע, שלאחר ששמענו הודעה מפי שר העבודה, נקיים דיון בכנסת בכל השאלה, כדי שנוכל לדון על הבעיות הדחופות וגם על השאלות הלא-דחופות. אני רוצה להיכנס לעצם הענין, אבל ישנם צדדים רבים לבעיה, ולכן אני חושב שיש חשיבות גדולה בכך, שהכנסת תדון על כך. ואני בטוח שהדיון ישפיע גם על המוסדות המבצעים במדינה, שדברים שונים שאמנם קשה לעשר תם, ייעשו בכל זאת עליידי לחץ הכנסת. ומוטב שנדון עכשיו בדבר, כדי שלא נגיע שוב לדיון בשאלה זו בהתחלת החורף. מוטב לעשות את הדבר בעוד מועד.

היו"ר י. שפרינצק:

אני מצטער מאד, אך עלי להחזירך לסדר. היתה הצעה לדון בענין; על כך באה הודעת שר העבודה, והמצעים הסכימו לא לדון בענין.

עכשיו ישנה רק אפשרות אחת — להציע דבר שלא הוצע עדיין, כגון העברת הענין לוועדה. רשות הידיבור לחברי הכנסת וילנר.

מאיר וילנר (מק"י):

כנסת נכבדה, סיעתנו תצביע בעד דיון בכנסת, אולם, אם הצעה זו לא תתקבל, אנו נציע שהענין יועבר לוועדת העבודה ויחזור לכנסת תוך שבוע ימים.

היו"ר י. שפרינצק:

חברי הכנסת וילנר, אתה יכול רק להציע לעבור לסדרהיום, או להעביר לוועדה או לדיון במליאה. אולם אני רוצה שתעשו משחק מכל הענין.

מיכאל חזני (הפועל המזרחי):

אני ביקשתי שהממשלה תמסור הודעה מוסמכת על הנעשה והלא-נעשה. שר העבודה מסרה על כך, ולכן אני מציע לדון בזה.

אהרן ציולינג (מפ"ם):

כנסת נכבדה, סיעתנו מתכבדת להציע שסעיף זה, אשר הועלה על סדרהיום והמציע חזר בו והציע להסירו, יוצג על סדרהיום ויהיה נידון במליאת הכנסת.

מלים אחדות להנמקה. לא היינו רוצים לעשות ענין זה כענין סיעתי. יותר מדי גדול הכאב ורק הסבל של ההמונים כדי שמצב זה ייהפך בכנסת הזאת לענין סיעתי, אך זה מחייב את כלנו לעמיה על המשמר ולחזרה לענין לגופו. אנחנו מצטערים על כך שאפילו הפרוצדורה של הבאת הענין לפני הכנסת נשאה כאן אופי סיעתי הפגנתי. הצעותינו בענין זה הובאו לפני הכנסת קודם שחברי הכנסת כסה העלה את הענין לסדרהיום, אולם הן לא קיבלו את תשומת-הלב הראויה והאחראית לענין, כנראה על-פי הכלל והרצון לפסול מראש דעה של סיעה שאיננה בקואליציה, של איש שאינו בקואליציה. חבר הכנסת ברמן, חבר סיעתנו, הכניס לפני יותר מחודש ימים את ההצעה לדון בשאלת שיכונם של עולים. בשעת הדיון בשנה שעברה על המצב החמור והקשה בשיכון עקב השטפונות והסערות שפגעו באהלים, הצענו לפני הכנסת להחליט על הטלת מס חובה ולהשיג כספים מיד לצורך תיקון מהיר של המצב. הרוב דחה את ההצעה הזאת, הרוב החליט על מגבית, מגבית אשר נגמרה בכשלון והיא את של חרפה ובושה לאלה שלא התנדבו לה. למר תר להוסיף שגם לאחר שנדחתה הצעתנו על הטלת מס, עוררנו גם את המגבית.

לפני זמן קצר עמדנו שוב על במה זו, וכן בוועדת הכספים של הכנסת, — והקדמנו את ועדת הכספים למליאת הכנסת משרוב שאמרנו שאיננו רוצים להפוך ענין זה לענין של פולמוס פוליטי במליאה — והצענו וביקשנו להקדים ממילוא החובה, על-חשבון תקציב הפיתוח, סכומים שיהיו מספיקים להקים אותם הצריפים שישנם בארץ — והעידונו מעל הבמה הזאת, שידוע לנו שמצויים צריפים כאלה.

היו"ר י. שפרינצק:

זהו דין וחשבון ולא הנמקה.

אהרן ציולינג (מפ"ם):

הממשלה היתה קיימת גם אז ויכלה לערוך דיון בענין. מאחר שדחתה או את פעולתה, איננו יכולים להסתפק אף עתה בהודעת הממשלה. אין לנו אמון בקיום ההודעה הזאת, שהרי גם בחורף שעבר לא קיימה הממשלה הזאת את הודעותיה בענין זה. על כן אנחנו דורשים בירור בכנסת, על-מנת שהדבר הזה יבוסח.

שר העבודה ג. מאירסון:

כנסת נכבדה, אני חושבת שיהיה כדאי לאסוף פעם מתוך "דבר הכנסת" את הנאומים הנרגשים עם נבואות שחורות על מה שלא ייעשה בידי הממשלה ולהשוותם אל מה שנעשה. אני יודעת אם אפשר היה לעשות זאת באותה מידת התרגשות של כמה מחברי הכנסת המנבאים שחוררות, אבל אין ספק שהמסקנות וההוצאות של המעשים יש בהם תועלת רבה יותר לטובת המדינה.

מאיר וילנר (מק"י):

אני הצעתי להעביר לחעדה. אני מדבר בהתאם לתקנון...

יוחנן בדר (תנועת החרות):

אתה יכול להציע להעביר לחעדה כמו שעשו חברי הכנסת אונה וסקה. זהו נוהג חרש בכנסת.

מאיר וילנר (מק"י):

הצעתי היא — אם לא תתקבל הצעה טובה יותר — ששאלה זו תועבר לחעדה העבודה ותוחזר לכנסת תוך שבוע ימים.

עתה אני רוצה לנמק זאת. אני מנמק את הצעתי בשלוש סיבות:

(א) איננו מקבל את הודעתה של שרת-העבודה, ואיננו מאמין בהבטחות הממשלה שאוכזבו פעמים רבות לפני כן, דווקא בשטח שיכון העולים.

(ב) משום ששרת-העבודה הודיעה כאן שהממשלה איננה חושבת לטפל לקראת החורף ביושבי הכדונים ובאותם העולים החדשים ומשפחותיהם שלדבריה "פל" שר" לאהלים. בעיות אלו אינן עומדות בכלל על סדר-יומה של הממשלה.

(ג) ברצוני להתנגד לאופן הבאת כל הענין לכנסת ולכל הפרוצדורה החרושה של חברי הקואליציה, המציעים הצעות דמונסטראטיביות ומסירים אותן בעצמם מסדר-היום. אין זה רציני ואין זה מוכיח על דאגה לסידור ענין המעברות.

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים להצבעה. ישנן שתי הצעות: לדון במליאה, להעביר לחעדה.

אברהם הרצל (מפא"י):

הצעתי היא: עם הדיון בתקציב הפיתוח נדון בשאלה זו. התקציב יובא תוך חודש ימים ונוכל לדון בתקציב זה.

ה צ ב ע

— 22 כעד דיון במליאה

— — — בעד העברה לחעדה

מאיר וילנר (מק"י):

אני מריר את הצעתי אם אין מצביעים בעד ונגד. אני מציע להצביע בעד ונגד, כי הצבעה זו היא בלתי חוקית.

בבה אידלסון (מפא"י):

זו הצעתי.

ה צ ב ע

— 27 בעד העברה לחעדה

ההצעה להעביר את הענין לחעדה נתקבלה.

היו"ר י. שפרינצק:

ועדת-הכנסת תחליט לאיזו ועדה יש להעביר שאלה זו.

4. תכניותיו של משרד-החינוך

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים להצעה לסדר-היום מספר 184 — תכניותיו של משרד-החינוך והתרבות. רשות-הדיבור לחבר-הכנסת הררי.

יוזר הררי (המסלגה הפרוגרסיבית):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. ברצוני להעלות היום על סדר-יומה של הכנסת דיון בתכניותיו של משרד-החינוך והתרבות. אמנם, השבוע התקיים דיון ארוך מאד בענין חוק המועצה למוסדות השכלה גבוהה ומדע, אולם בשעה שהצעתי את הצעתי לסדר-היום, עדיין לא היה חוק זה על שולחן הכנסת. עיקר מטרת הצעתי היא לדון במוסדות החינוך היסודיים. דבר אחד אפייני היה בוויכוח על חוק המועצה למוסדות השכלה גבוהה ומדע, שאישי לא הציע שבמוסדות ההשכלה הגבוהה יהיה חינוך זרמי או חינוך אחיד, או חינוך ממלכתי. כנראה שכולם תמימי-דעים שאין לענין זה כל מקום במוסדות השכלה גבוהה. כולם חושבים שאפשר ללמוד ביאולוגיה או מדעי הטבע בלי להשתתף לכל זרם שהוא ובלי לעמוד על יסוד חינוך ממלכתי.

כנראה לא כן הדבר בגיל גן-הילדים ובגיל בית-הספר היסודי. אותם המדעים אינם יכולים להיות נל-מידים מבלי להשתתף לאחד הזרמים. עד כמה שאני נוכח מהעתונות, מראה משרד-החינוך והתרבות פעי-לות רבה, ואני שמח על כך, אבל הכנסת שנבחרה — בחדוש זה תהיה שנה מאז שנבחרה הכנסת — לא קיימה אף דיון אחד בשאלות החינוך. ב-28 בנובמבר

הצעתי לקיים דיון כזה על סמך הצעה לתיקון חוק חינוך חובה שהצעתי אז. וזכור אני שבסעיף כ' של התכנית הממשלתית נאמר, שתהיה ועדה ממשלית תית שתערון תכנית להתקנת חינוך ממלכתי. אמרתי אז, ואני חושב כן גם עתה, שקיימת בקרב הציבור אי-בהירות רבה לגבי ההבחנות השונות בחינוך: יש סבורים שהחינוך הקרוי חינוך כללי הוא חינוך בלתי-זרמי; ויש החושבים, שחינוך כללי הוא חינוך זרמי; ואחרים חושבים, שיש הבחנה בין חינוך ממלכתי לחינוך אחיד; ולעומתם יש הסבורים שחינוך כללי אינו יכול להיות אחיד. היה רצוני שהכנסת תשמע את התכניות האלה ותחווה את דעתה.

נוסף לכך ידוע לי, ששר-החינוך והתרבות מקווה להביא תכנית שלמה, אם בצורת חוקים או בצורה אחרת; היה רצוני אפוא שהכנסת תשמע את דעתו של שר-החינוך והתרבות ותחווה את דעתה היא טרם שה-חוקים או התקנות מובאים בצורה קבועה וגמורה ויהיה קשה לעצב את הדרך שאנו מעוניינים בה בחינוך. ולבסוף, ברצוני להביע משאלה: כזכור, בשעתו, כאשר דובר על ענין החינוך בקשר עם בעיות תנועות הנוער הסכים שר-החינוך והתרבות לדיון זה בצורה מסוימת; הרוב בבית, שחייב היה, כפי שיש להניח, לעמוד לימינו, התנגד לכך, על אף הסכמתו של שר-החינוך והתרבות. אבקש אפוא, שאם שר-החינוך והתרבות יסכים להצעתי, להעלות את הדיון בענין זה על סדר-יומה של הכנסת, יהיה הרוב נאמן להסכמתו של שר-החינוך והתרבות, ויהיה יותר תיאום בין המ-

ישיבה ק"ב, ט' תמוז תשי"ב (2 יולי 1952)

— הצעות לסדר־היום (הררי, דינבורג, שפרינצק, ציולינג, רזיאל־נאור) —

היו"ר י. שפרינצק :

היש למישהו הצעה אחרת ?

אהרן ציולינג (מפ"ם) :

לי יש.

כנסת נכבדה. סיעתנו מציעה להסיר מסדר־היום את הצעתו של חבר־הכנסת הררי.

אנו נהיה בעד הצגת סעיף אחר הקשור בעניני החינוך וסידורם, לסדר־יומה של הכנסת : הסעיף אשר יבטיח את דבר הגשמת חוק לימוד חובה — דבר שנשלל מרב־בות ילדים — אשר ישלים את מתן האפשרות לילדים, לגערים עובדים, לקבל את השכלתם, בשעה שרבות מהם נמצאים מחוץ למסגרת החינוך.

אנו נהיה בעד הצגת הסעיף שיכלול את השלמת אותם הכלים, המכשירים והדרכים, אשר יאפשרו את קיום רצונם של הורים לבחור בשיטת החינוך הרצויה להם, לפי הזרמים, כפי שהנהיגה ההסתדרות הציונית העולמית, כפי שקבע לעצמו הישוב, כפי שנלחמו הכוחות אשר בנו את המדינה הזאת : תנועת הפועלים מצד אחד, וה"חוגים הדתיים מצד שני — להבטיח את חופש החינוך במדינה.

אנו נהיה בעד דיון, אשר יהיה מיוסד על ההצעות למנוע את ההתערבות הפוליטית הקיימת כיום בכתלי בתי־הספר במסווה חינוכי, ואת החרמתו של חלק מן התנועות החלוציות לפעולה חפשית מתוכת בבתי־הספר. בעד זאת נהיה. אולם הסעיף כפי שהוצג עליידי חבר־הכנסת הררי, כפי שנוסח וכפי שנומק — מכוון להפך את כל היסודות הבריאים בחינוך. זאת אנו מציעים להסיר מסדר־היום.

היו"ר י. שפרינצק :

יש הצעה של חבר־הכנסת הררי ופנייתו של שר־החינוך והתרבות להעמיד את הענין על סדר־היום; יש הצעה של חבר־הכנסת ציולינג להסיר את הענין מסדר־היום.

הצבעה

הצעת חבר־הכנסת י. הררי נתקבלה.

5. הצעת חוק שפת המדינה, תשי"ב — 1952 *

ההצעה הזאת — חוק שפת המדינה — באה לקבוע חוק שעל־פיו תהיה העברית שפת המדינה; במילוי תפקידים בכנסת ובוועדותיה לא ישתמשו חברי־הכנסת אלא בשפת המדינה. בעבודות של שאר מוסדות המדינה, במשרדים ובבתי־המשפט, ברשויות המקומיות ובהוראה בבתי־הספר — יורשה השימוש בלעז במידת הצורך. הממשלה תהא מוסמכת להוציא מדי פעם בפעם תקנות בתורת הרשות העליונה, כדי לקבוע את תנאי השימוש בלעז לפי הסעיף הזה.

החוק המוגש בזה בא לגדוד פירצה רחבה וחמורה בחיינו הציבוריים ולתקן תקנה שחסרונה מורגש מאד בחיי המדינה. כל מדינה שוקדת על שמירת לשונה ועל להיות "כל איש מדבר כלשון עמו". כי השפה — מסימני ייחוד ועצמאותו של כל עם. מצבו המיוחד של עם ישראל כעם מפורד, גטול מדינה גטול מס' —

שלה לבין הרוב העומד מאחוריה, מכפי שהיינו עדים לכך כאשר הוצעה ההצעה הקודמת לסדר־היום שנידונה היום.

שר־החינוך והתרבות ב. צ. דינבורג :

אדוני היושבי־ראש, כנסת נכבדה, באותו דיון שעליו הסתמך חבר־הכנסת הררי הודעתי, שתכנית משרד החינוך והתרבות היא התכנית של סעיף כ' בקתי היסוד של הממשלה. לשם התקנת חינוך ממלכתי עם הזכויות האמורות כפי שהובאו בסעיף, חוקם — אמרתי — ועדה מיוחדת. בינתיים הוקמה הוועדה וה' משרד מתכנן ומכין חומר לשם הגשמת הדבר. לפני הרישום לשנת־הלימודים הבאה יבוא הדבר בצורה של חוקים. מובן מאליו שאינני מתנגד לדיון, כבר אמרתי זאת, ואני סבור שגם חברי לא יתנגדו לכך. אולם הדיון צריך להתקיים כאשר הדברים יוכנו בצורה מגוֹר בשת. הדיון צריך להתקיים על תכנית משרד־החינוך בכלל, בכל שטחי פעולותיו לכל ענפיהם.

הבעתי את דעתי לא פעם שהכנסת חייבת לרדן בעניני החינוך, ולא רק בענין הזרמים. זוהי רק אחת הבעיות. יש בעיות כלליות של חינוך תיכוני וחינוך יסודי; אולם השאלה העומדת תמיד לפני חברי הבית, וכפי שמעמידה חבר־הכנסת הררי, היא רק שאלת הזרמים. יש גם שאלה של לימוד, מה ילמדו ואת מי ילמדו. ישנה שאלה של בתים, בנינים ותכניות. הבעתי את הסכמתי ואת הסכמת הממשלה שפעם יתקיים דיון — אולם לא ברצוג זה. את החומר צריך להכין. אני מסכים בהחלט להצעתו של חבר־הכנסת הררי בנוסח שמצייין שיהיה דיון כללי קודם שנביא את הדברים בצורה של חוק ונתחשב במסקנות.

היו"ר י. שפרינצק :

האם חבר־הכנסת הררי מסכים לזה ?

יזהר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית) :

ברור שאני מסכים שזה יעמוד בסדר־היום.

היו"ר י. שפרינצק :

אנו עוברים להצעת חברת־הכנסת רזיאל־נאור — הצעה לסדר־היום מספר 54.

אסתר רזיאל־נאור (תנועת החרות) :

כבוד היושבי־ראש, כנסת נכבדה. ההצעה שאני מתכבדת להביא לפני הבית בשם סיעתי קרויה: "הצעת חוק שפת המדינה, תשי"ב". אם חברי־הכנסת יחפשו בתקיים שלפניהם, אולי עוד ימצאו את ההצעה שהונחה על השולחן ביום י"א בכסלו, כלומר: לפני שבעה חדשים חסר יומיים, הצעת־חוק זו מונחת זמן רב כלי־כך על השולחן מפני שלא לכל ההצעות יש בבית הזה אותו מול. אולם מאחר שאין בדעתי להציע אחר־כך להסיר את ההצעה — לא הרי זה לי בירדה אלא לחכות באורך־ידו עד אשר תגיע סוף־סוף לדיון.

(* ראה נספחות.)

ישראל היא דהקנות וללמד עברית לכל התושבים, לרבות המיעוט הערבי. והילדים הערבים רוצים ללמוד עברית. אבל בשום אופן אין לאסור על הערבים השימוש בלשונם, אפילו לא בכנסת.

אמנם אין הדבר נהוג ברוב הפארלאמנטים בעולם, אבל אין אנחנו חייבים ללמוד הכל מאחרים. יש כמה דברים חשובים שאנו לימדנו לעולם, ומותר לנו להראות דוגמה ליחס אנושי ללשון המיעוט.

על המדינה לדאוג שכל ילד ערבי ידע הלשון העברית ככל וילדים בישראל, ואם נבחר ערבי ירצה לדבר עברית בכנסת — תבוא עליו ברכה, אך אם ירצה לדבר ערבית — אי זוהי זכותו, וזכותו לדבר ערבית אינה חלויה בכך אם הוא יודע עברית או לא.

מובטחני שאין צורך להסביר מדוע עברית היא לשון המדינה; מדינת-ישראל היא מדינה יהודית, וסימניה חוק השבות והלשון העברית. אך על המדינה לדאוג שעברית תהיה לא רק לשון רשמית, אלא שיוצרו הכלים אשר יקנו הלשון העברית לעולים ולכל התושבים בישראל, מבלי לקפח זכות המיעוט הערבי ללשונו הוא; על עקרונות אלה תיבנה הצעת החוק שלנו, ומשום כך אנו מתנגדים להצעת "חרות".

היו"ר י. שפרינצק:

ישנה הצעה לדון בענין, והצעה לא לדון.

יוזר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית):

יש לי הצעה אחרת.

היו"ר י. שפרינצק:

רשות-הדיבור לחבר-הכנסת הררי.

יוזר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית):

כנסת נכבדה. לדבר שאני עומד להציע היו כבר תקדימים בבית, בקשר עם דיונים אחרים במקרים דומים. הענין העומד להצבעה הוא חשוב ונכבד למדי; ואני מציע לבית, וגם לחברת הכנסת רויאל-נאור, לא להצביע עכשיו, לא על ההצעה להעמיד את הענין על סדר-היום, ולא על ההצעה להורידו, אלא לדחות את ההצבעה ועל שהממשלה תגיש את הצעת החוק שלה, באופן שלפני הבית יהיו מונחים שני חוקים, ואז תחליט הכנסת איזה מהם, או שניהם יחד, או אף אחד מהם, להביא לדיון בבית.

אני מציע איפוא לא להצביע עכשיו.

היו"ר י. שפרינצק:

זהו נימוק להצעה, שלא להעמיד את הענין על

סדר-היום.

יוזר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית):

היושבי-ראש סיכם לא כהלכה את אשר אמרתי.

היו"ר י. שפרינצק:

שמענו את הנימוקים של ראש-הממשלה, ושל חבר-הכנסת הררי, ויש איפוא שתי הצעות: הצעה אחת להעלות את הענין על סדר-היום, והצעה אחרת — לא להעלותו על סדר-היום. וכל מי שיצביע בעד ההצעה לא להעלות את הענין על סדר-היום, יעשה זאת מתוך נימוקים.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעלות את הענין על סדר-היום —

לא נתקבלה.

גרת ריבונית וממלכתית בתקופה ארוכה ביותר במהלך חייו ההיסטוריים, מחייב שמירה על עקרון זה ביתר שאת וביתר עוז. אם נתבונן במקום שתופסת הלשון גות הלוועזיות בספרות ובהופעות ה"אמנותיות" ככיר כול, אם נראה את המספר הרב של עתונות הלעז המטפחת נכר וזרות, נעמוד על חשיבותו של חוק זה ועל נחיצותו המרובה. יש בארץ יהודים היושבים בה עשרות בשנים ועדיין לא למדו לקרוא עתון עברי; יש להם עתון אנגלי ואף עתון גרמני, ולא עוד, אלא שהם מתנגדים בקריאת עתונים לוועיים.

בעיית הקליטה הרוחנית של העליה אינה מורכבת רק מן התהליכים של שיכון והשגת מקום עבודה ופת-לחם, היא הרבה יותר חמורה מזה. המשבר הרוחני החריף העובר על המדינה חשוב לא פחות מן המשברים הכלכליים, משום כך יש צורך לקבוע מקום מכובד וחשוב לשפת המדינה בחיי העם היושב בארצו. בוור שאם תתקבל ההצעה הזאת ויוחלט שהשפה העברית היא שפת המדינה, עדיין אין בכך פתרון לבעיית ידיעת השפה. אולם, עצם החוק יבהיר לכל אלה שאינם שולטים בשימוש בשפה, בין דיבור בין בקריאה ובכתיבה, מה מקומה של השפה במדינה, ולא יחשוב אדם שיוכל לשבת עשרות שנים בארץ בלי להרגיש את עצמו מחוייב לרכוש לעצמו קודם-כל את הידיעה האלמנטארית בשפה, כפי שהיה בודאי עושה אילו התגלגל ובה לשבת בכל ארץ מארצות חבל.

ויש עוד צד לבעיה זו. ארץ-ישראל, מדינת ישראל אינה מדינה דולשונית, כמו שאיננה מדינה דולאומית. היא מדינת ישראל ומקומה של השפה העברית חייב להיות מובטח בה. ארשה לעצמי להזכיר את ענין הוויכוח בוועדת הכנסת בשאלת תעודות חברי-הכנסת. בגלל "תסביך ההתבטלות" שנתגלה בקרב חברי-כנסת מסויימים, נמחקה מעל תעודת הכנסת המלה העברית "כנסת", והוגשה לחברי הבית העודה חלקה המשתמשת בשפת ציורים, כפי שהיתה מקובלת בקרב בני-אדם בטרם ידעו קרוא וכתוב. תיתי להם לאלה שלקו בתסביך ההתבטלות שלא דרשו להסיר גם את הסמל מעל השער.

השפה העברית חייבת להיות מוכרת במדינת ישראל כשפתה של המדינה, והצעתו היא לקבוע את הדבר בחוק.

ראש-הממשלה ד. בן-גוריון:

הממשלה מתנגדת לקבלת הצעת "חרות" כיסוד להצעת חוק על לשון המדינה. הממשלה תכניס בשעתו הצעת חוק על לשון המדינה, שהיא כמוכר מאליו הלשון העברית. בהצעה שנכניס נתחשב עם הצורך הכפול שהעליה מולידה. באים הנה המוני עולים שאינם יודעים עברית, ואי-אפשר לסגור פיהם ולמנוע, עד שילמדו עברית, סיפוק צרכיהם התרבותיים בלשון השגורה בפייהם. מאידך יש הכרח להקנות בנהירות האפשרית הלשון העברית לעולה, ויש לחייב גם הצנורות הלוועיים המשמשים בתקופת המעבר את העולים שייטיעו להקניית הלשון העברית לעולים אלה.

דבר אחד אנו חולקים באופן יסודי על הצעת "חרות". אנו שוללים ההנחה שיש לאסור על האזרחים הערבים להשתמש בלשונם הערבית, אם הם רוצים בכך, בכל מקום ומקום וגם בכנסת. מדיניותה הברורה של

6. פעולת הצבא בכפר ערב-אישיבלי על-יד נצרת

לכן אבקש מהכנסת להסכים לדון במעשי התקפה אלה, החוזרים וגשנים כלפי האזרחים הערביים בישראל מצד כוחות הצבא והומכי הממשלה, למען תוכל הכנסת לעמוד בפרוטרוט על המעשים שהממשלה והאת מבצעת ושאותם מגנה כל אדם ישר. כן אבקש למנות ועדת-חקירה פארלאמנטארית, שתסיק את המסקנות הדרושות לאחר שתעמוד על אכזריותן של העובדות המרות.

שר-הבטחון ד. בן-גוריון :
אין זו הצעה לסדר-היום, אתה משמיץ את הממשלה ואת המדינה !

תופיק טובי (מק"י) :
אני לא משמיץ, אתה משמיץ את המדינה.

שר-הבטחון ד. בן-גוריון :
אתה משמיץ את הממשלה ואת המדינה !

היו"ר י. שפרינצק :
חבר-הכנסת טובי — בבקשה לרדת מעל הבמה תיכף ומיד !

ראובן שרי (מפא"י) :
אתה משתמש בכך שחברי-הכנסת אינם יודעים עברית, כדי לומר דברים שאסור לך לומר אותם וכדי להשימיץ. (קריאות מספסופסלימפא"י : אתה סוכן של שישקלי ! אתה סוכן זר !)

שלמה לביא (מפא"י) :
מופתי ! למופתי תלך !

היו"ר י. שפרינצק :
אני מבקש את המתרגם לתרגם רק את חלק הנאום הנוגע לענין הנידון.

תופיק טובי (מק"י) :
אני מבקש לתרגם בדיוק מה שאמרתי.

היו"ר י. שפרינצק :
לא, אני מבקש לתרגם רק מה שנוגע להצעה.

מאיר וילנר (מק"י) :
הוא יתרגם את כל הנאום, שום חבר-הכנסת אינו זוכה ליחס כזה, עדיין אין צנזורה בכנסת.

היו"ר י. שפרינצק :
אני מבקש לתרגם רק מה שנוגע לפעולות הצבא בכפר ערב-אישיבלי.

היו"ר י. שפרינצק :
רשות-הדיבור לראש-הממשלה.

מאיר וילנר (מק"י) :
לא תורגם הנאום כולו.

שר-הבטחון ד. בן-גוריון :
יש אצלנו חסינות של חברי-הכנסת, למען שהם יוכלו למלא חובתם ולהביע כל מחשבותיהם. אך נדמה לי, עוד לא היה ניצול מחפיר של זכות החסינות הכרוכה סוף סוף גם בחובה, כפי שזה נעשה עליידי חבר-הכנסת תופיק טובי כשהוא השמיץ מדיניות-ישראל וצבא ההגנה לישראל —

היו"ר י. שפרינצק :

אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 197.

תופיק טובי (מק"י) :

כנסת נכבדה. הצעתי לכנסת היא להעמיד על סדר-היום את פעולות ההתקפה נגד תושבי ערב-אישיבלי ואזרחים ערבים אחרים, עלימנת שתורכב ועדת-חקירה פארלאמנטארית שתחקור במעשים אלה.

אור ליום ג', 17 ביוני 1952, בשעה 4 לפנות בוקר, התעררו תושבי ערב-אישיבלי — כפר קטן השוכן בקרבת הר-התבור והמונה כ-400 נפש — לקול נפץ של פצצות ויריות ממכונת-ירייה, כשהכפר הוקף בכוח צבאי שמנה יותר מ-500 חיילי, מזויינים מכף רגל ועד ראש. יחידה צבאית זו היתה מצוידת בתותחים וטאנקים. ומעל לכפר השלו חג מטוס כמי שמסייר את עמדות האויב.

היחידה פרצה לכפר תוך המולת המערכה וחזרה לבתים כשתושביהם היו על משכבם. בכגדי השינה הוצאו ממיטותיהם נשים וטף, זקן ונער, והוחזקו במעצר ברחבת הכפר עד שעה 10 בבוקר, בלי שניתן להם דבר-מה לאכול ולשתות, לא לקטנים ולא לגדולים. אפילו המוכתר של הכפר הובא בבגדיו התחתונים.

בלי לצרף אליהם מלווה מבני הכפר, התחילו החיילים לערוך חיפושים בבתים; במשך שש שעות עשו בהם חיפויים ככתוך שלהם — מעין שלל בשעת מלחמה. ומשחזרו תושבי הכפר לבתיהם נתברר להם שתכשיטי נשים, כסף ותפצים רבים נעלמו מן הבתים, ומעט המזון שהיה פזור על האדמה או נעלם, ואפילו חפיסות השוקולדה שחולק לילדים לרגל חג הרמדן, לא נודע כי באו אל קירבם של אחרים.

מובן שהיו אלה שש שעות של שוד וגניבה. ערדי הכפר וצאנו שוחררו ופשטו בשדות כדי לכרסם את הנורעים ולדרוס אותם ברגליהם.

בשעת בדיקת תעודות-הזיהוי של התושבים נקרעו כל רשיונות היציאה מן הכפר שניתנו לפועלים.

לדברי הצבא אורגן מסע זה עלימנת לחפש אחרי מב-ריחים, ואולם על העצורים נמנתה אשה זקנה כת שמונים. תושבי הכפר שואלים : האם כדי לחפש אחרי מבריחים בכפר היה צורך בכל הפעולה הצבאית הזאת, שאינה יותר מאשר תמרון צבאי נגד ישובים? והאם ככה מחפשים אחרי מבריחים ואנשי השוק השחור ברחוב לילינבלום למשל ?

המוכתר של הכפר אמר : הקיף אותנו כוח צבאי העורלה במספרו על כלל תושבי הכפר — זקנים וטף — כשהוא מצוייז בטאנקים. הוטלו פצצות ותג מטוס. הלא יכלה חיילת אחת לבוא אלינו ולצוות עלינו ללכת לנצרת כדי להתייצב. איש מאתנו לא היה מתנגד.

מאורע זה, על הפעולה הצבאית שבו נגד תושבים שלחים, לא בא כדי להטיל פחד על התושבים, אלא גם כדי להגביר את שנאתם של החיילים כלפי האזרחים הערביים, כאילו היו אויביהם בנפש. מאורע זה היה בו משום פגיעה בזכויותיהם של האזרחים. היתה חזירה לבתים הפרטיים, ודבר זה הפך לשיגרה ביחס לתושבים הערביים בישראל. בכל שבווע פותחת ממשלת בן-גוריון דף של פרובוקאציה גזענית ודיכוי לאומי —

מאיר וילנר (מק"י) :

אין זה נכון.

שר־הבטחון ד. בן־גוריון :

— שבזכותו הוא חי, הוא מססר עלילות בדויות
 המעוררות רק שאט נפש — —

מאיר וילנר (מק"י) :

הרצח מעורר שאט נפש.

שר־הבטחון ד. בן־גוריון :

— אשר רק שליח המופתי יכול היה להעלות על
 שפתיו. הוא אמר לא פחות ולא יותר כי צבא ההגנה
 לישראל עוסק בשוד וגולה.

תופיק טובי (מק"י) :

אתם הולכים יד ביד עם המופתי והנאצים.

שלמה לביא (מסא"י) :

מי יותר נאצי מכם ? נאצים !

שר־הבטחון ד. בן־גוריון :

נגנב נשק ממשק באותה סביבה, ונערך חיפוש. וי־
 ערכו חיפושים אצל כל אלה שיגנבו נשק. ובהשמצה מסוג
 זה לא תסילו פחדכם על איש במדינה.

אני מציע לוועדת־הכנסת לדון בעלילות האלה שאין
 להן שחר, שרק שליח המופתי יכול להמציא אותן. אם
 חבר־כנסת מעליל על ממשלת ישראל, יכולה ממשלת
 ישראל להרשות לעצמה לעבור על זאת בשתיקה של בוז
 ושאט נפש, כי היא נמצאת כאן בבית הזה. הצבא אינו
 נמצא כאן, וצריך אפילו חבר־הכנסת חוסיק טובי לדעת
 שיש גבולות למה שמותר; ואם אינו יודע — צריכה
 ועדת־הכנסת להגיד לו. יש הכרח שוועדת־הכנסת
 תבחן ההתנהגות הזאת שאיננה חדשה ותדון באיזו מידה
 אפשר לנצל לרעה זכותם של חברי־הכנסת ולהעליל על־
 לות על הצבא שאין להן שחר ואמת.

(ק ר י א ה מ ס פ ס ל י מ ק " י : אתם מתעל־
 לים, אתם מחפשים על רצח) (ר ע ש ב א ו ל ם).

היו"ר י. שפרינצק :

לרגלי התנהגותם של חברי־הכנסת חוסיק טובי חיל־
 נר, אני נועל את הישיבה והענין יועבר לוועדת־הכנסת.

נספחות

א. סדר-היום לישיבות ק'—ק"ב

- א. שאלחות.
 ב. חוק המועצה למוסדות ההשכלה הגבוהה והמדע, תשי"ב — 1952 (קריאה ראשונה).
 ג. חוק הדרכונים, תשי"ב — 1952 (קריאה שניה ושלישית).
 ד. חוק לתיקון פקודת הסמים המסוכנים, תשי"ב — 1952 (קריאה שניה ושלישית).
 ה. חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום לתיקון תקנות ההגנה (כספים), תשי"ב — 1952 (קריאה שניה ושלישית).
 ו. חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 3), תשי"ב — 1952 (קריאה שניה ושלישית).
 ז. חוק המעבר (תיקון), תשי"ב — 1952 (קריאה שניה ושלישית).
 ח. חוק הנפט, תשי"ב — 1952 (קריאה ראשונה).
 ט. חוק לתיקון פקודת העתונות, תשי"ב — 1952 (קריאה ראשונה).
 י. חוק להסדר תפיסת מקרקעים בשעת-חירום (תיקון), תשי"ב — 1952 (קריאה ראשונה).
 יא. המשך הדיון בחוק לתיקון פקודת הפיצויים לעובדי דים, תשי"ב — 1952 (קריאה ראשונה).
 יב. חוק שירות המדינה, תשי"ב — 1952 (קריאה ראשונה).
 יג. בחירת סגן יושב-ראש הכנסת.
 יד. הצעות לסדר-היום.

ב. הצעות לסדר-היום לישיבות ק'—ק"ב

178. י. כסא (מפא"י): שאלת הריור במעברות.
 187. מ. חזוני (הפועל המזרחי): מה אנו עושים כדי לקדם במעברות את ימות הגשמים הבאים?
 197. מ. וילנר (מק"י): פעולת הצבא בכפר ערבי-איביבלי עלייד נצרת ביום שלישי, 17 ביוני 1952.
202. מ. וילנר (מק"י): העלאות במחיר החשמל.
 203. מ. סגה (מס"ם): ביטול ההגדלה של מחירי החשמל ודמי הפקדונות.
 204. י. רוקח (הציונים הכלליים): המצב שנתהווה עם הפעלת הגבלות התחבורה.

ג. הצעת חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום לתיקון תקנות ההגנה (כספים), תשי"ב — 1952

1. הארכת תוקף תקפן של תקנות-שעת-חירום לתיקון תקנות ההגנה (כספים), תשי"ב — 1951¹, בנוסח המחוקק הניתן בת"ר ספת לחוק זה, מוארך בזה עדי יום י"ג בטבת תשי"ג (31 בדצמבר 1952).
 2. תחילת תוקף תקפן של חוק זה הוא מיום ז' בתמוז תשי"ב (30 ביוני 1952).

תוספת

תקנות-שעת-חירום לתיקון תקנות ההגנה (כספים), תשי"א — 1951

1. תיקון התקנות תקנות ההגנה (כספים), 1941², יתוקנו כך:
 (א) בתקנה 3 —
 (1) בהערת השוליים, בסופה, תיחסף המלה "וזהב";
 (2) בתקנת-משנה (1), לאחר המלים "מכבוע זר" בכל כקובץ בו הן מופיעות באותה תקנת משנה, יווספו המלים "או זהב";
 (3) בתקנת-משנה (2), בסופה, במקום הנקודה יבוא פסיק, ואחריו ייוספו מלים אלה:
 "ולגבי כל פעולה בקשר לזהב, אדם המוסמך על-ידי שר-האוצר או בשמו לסחור בזהב";
 (ב) אחרי תקנה 4 (ה) ייוספו תקנות אלה:
 5. דו"ח על זהב
 (א) שר-האוצר רשאי להורות, בצו, כי כל אדם שיש ברשותו זהב — פרט לכלי זהב — או שיש לו זכות, מוחזקת או ראויה, לקבל זהב כאמור, ימציא לאדם שימונה לצורך תקנה זו עליירי שר-האוצר, דיך-חשבון בפירוט, בצוויה ובמועד שייקבעו בצו.

¹ ספר החוקים 88 מיום כ"ז בכסלו תשי"ב (26.12.51), עמ' 14.
² קובץ התקנות 163 מיום י"ת באדר ב' תשי"א (26.3.51), עמ' 772.

קודת החוק הפלילי, 1936 י', אלא בהיתר מאת שר־האוצר, או מטעמו."

(ג) בתקנה 10, אחרי תקנת־משנה (4), תיחסף תקנת־משנה זו :

"(5) נידון אדם על עבירה על תקנה 3 ביחס לזהב או נידון אדם על עבירה על תקנה 5 או 5 (א), יוחרם הזהב שביחס עליו נעברה העבירה לטובת המדינה וייעשה בו כפי שיורה שר־האוצר — אם דרך כלל ואם למקרה מסויים או לסוג מסויים של מקרים."

2. השם

לתקנות אלה ייקרא "תקנות־שעת־חירום לחיקוק תקנות ההגנה (כססים), תשי"א — 1951".

(ב) הגיש אדם דין־יחשבונו כאמור בתקנת־משנה (א) והציע לשר־האוצר לקנות ממנו את הזהב שלגביו הוגש הדין־יחשבונו, כולו או מקצתו, יקנה שר־האוצר את הזהב שהוצע כאמור. שר־האוצר, באישור ועדת־הכספים של הכנסת, יתקין תקנות בהן יקבע את התמורה שתשולם למוכר ואת ההקלות, ההנחות והפטורים בדבר השימוש באותה תמורה, כולה או מקצתה, שינתנו לו. לתקנות אלה יהיה תוקף על אף האמור בכל חוק הון בענינים שלגביהם ניתנים ההקלות, ההנחות והפטורים.

5א. איסור על החזקת זהב במקום הרבים

לא יחזיק אדם ולא יטלטל זהב — פרט לכלי זהב — במקום הרבים כמשמעותו בסעיף 5 לס'

הסתייגויות לחוק הנ"ל

חוץ" בכל מקום בו הן מצויות, ייוססו המלים "זהב; פרט לכלי זהב".

ז. ס ו ז א י ב מציע :

במקום תקנה 5 (ב) תבוא תקנה זו :

5 (ב) לכל משך התקופה מיום פרסום הצו ועד תום המועד הקבוע בו, תחולנה ההוראות הבאות:

(1) כל החייב בהמצאת דין־יחשבונו בתוקף הצו, יוכל במשך תקופת האריכה להעביר את הזהב לשר־האוצר, באמצעות אחד הבאנקים המוסמכים. הבאנק ישלם על חשבונו שר־האוצר את תמורת הזהב בדרך זו; עבור מחצית התימורה ישלם הבאנק למוסר הזהב לירה ישראלית אחת תמורת כל דולר אמריקאי, ועבור המחצית השנייה ימסר לו הבאנק תעודה למוכ"ז בסכום הנקוב בדולרים של מחצית התמורה של הזהב (להלן תעודת זהב). החישוב של מחיר הזהב בדולרים אמריקאיים ייעשה השער שיהיה קיים ביום מסירת הזהב בבורסות בחוף־לארץ, בניכוי הוצאות של באנק מוסמך.

(2) לא יקבל באנק מוסמך את שמו או כתבתו של מוסר הזהב, ולא יחקור למקורו של הזהב או לזכות הבעלים של מוסר הזהב.

(ג) תעודת זהב תקנה למחזיק בה את הזכות להשתמש בכל עת בסכום הנקוב בה לכל וכל אחת מהמטרות הבאות :

(1) לשם תשלום עבור סחורות יבוא לפי הרשימה שתפורסם על־ידי שר־האוצר יחד עם פרסום הצו. למחזיק בתעודת זהב יינתן רשיון יבוא לכל סחורות שיבחר בהן מתוך הרשימה הנזכרת לעיל, עבור כל וכל חלק מהסכום הנקוב של התעודה, והבאת הסחורות ומכירתן או העברתן בכל אופן אחר שהוא יהיו פטורים מפקודת או כל הגבלות אחרות שהן.

(2) לשם תשלום עבור סחורות הנמכרות כארץ במטבע־חוץ.

ל ש ם ח ו ק

מ. ס נ ה מציע :

"חוק חיוב מסירת זהב לאוצר המדינה".

ל ס ס ק ה 1 (ב) ש ל ה ת ו ס ס ת

י. ר ו ק ת מציע :

להוסיף בסוף תקנה 5 (א) פסקה זו :
"שר־האוצר יתן רשות לכל מוסר זהב לקבל רשיונות יבוא להבאת חמרי־גלם לתעשייה בתמורה המלאה של הזהב בדולרים".

י. ב ד ר מציע :

תקנות אלו :

5. איסור העברת זהב

שר־האוצר רשאי להכריז על איסור העברת זהב ממקום למקום ללא רשיון בכתב, כללי או מיוחד.

5א. רכישת זהב על־ידי האוצר

שר־האוצר או אדם המציע לשר־האוצר זהב לקנייה, רשאים לפנות לבית־המשפט שיקבע תמורה ופיצויים שישולמו על־ידי שר־האוצר כתמורת הזהב וכפיצוי למוכרו. התמורה והפיצוי יקבעו בהתאם עם פקודת המקרקעים (רכישה) לצרכי ציבור) — 1943, בשינויים המחוייבים לפי הענין."

י. פ ו ר ד ר מציע :

להוסיף בסוף תקנה 5 (א) מלים אלו :

"אולם שר־האוצר לא יצווה על מסירת זהב אלא אם כן יציע תחילה למוסרים אחת משתי אלה :

(א) הענקת רשיונות יבוא לפי הערך הריאלי של הזהב הנרכש; או

(ב) תמורה בלירות ישראליות לפי המחיר הבינלאומי הריאלי באותה שעה.

י. פ ו ר ד ר מציע :

למחוק תקנה 5א.

א. צ י ז ל י נ ג מציע :

תקנה (ב)5 תימחק, ובתקנה 6 לפני המלים "מטבע"

ה. א ר י א ב מציע :

במקום תקנה 5 תבוא התקנה בנוסח הסתייגותו של חבר-הכנסת ז. סוואיב, אלא שבמקום המלים: "לכל משך התקופה מיום פרסום הצו ועד תום המועד הקבוע בו, תחולגה ההוראות הבאות: (1) כל החייב בהמצאת דינר-חשבון בתוקף הצו, יוכל במשך תקופת הארכה להעביר את זהב לשרי-האוצר" — תבואנה מלים אלו: "כל אדם המחזיק בזהב רשאי להעביר את זהב לשרי-האוצר".

לפיסקה 1 (ג):

י. ב ד ר מציע :

במקום המלים "יוחרם הזהב שביחס אליו נעברה העבירה" יבואו המלים: "רשאי בית-המשפט, נוסף לעונש, להחרים את הזהב שביחס אליו נעברה העבירה".

י. ר ו ק ח מציע תקנה זו:

(5) הואשם אדם בעבירה על תקנה 3 ביחס לזהב, או בעבירה על תקנה 5 או 5א, ייתסס אותו זהב ויוחוק עד שבית-המשפט יחליט אם להחרימו או לשחררו.

ז. ס ו ז א י ב מציע :

אם הסתייגותו לתקנה 5 (ב) לא תתקבל: למחוק את המשפט הראשון לתקנה 5 (ב).

(3) לשם תשלום עבור קרקעות הממשלה שתועמדה למכירה למחזיקים בתעודות זהב. תיאור הקרקעות ומחיריהן, ויתר תנאי הרכישה יינתנו בהודעה שיפרסם שרי-האוצר עם פרסום הצו. קרקעות אלה תהיינה פטורות במשך 10 שנים מכל מסים, ארנונות ותשלומי חובה אחרים שייצו מומן לומן לממשלה, לעיריות או למועצות מקומיות או כפריות. כמו כן תהיינה פטורות קרקעות אלו ממס שבת מקר-קעין למשך אותה תקופה.

(4) לשם תשלום עבור כרטיס או כרטיסי נסיעה לחוץ-לארץ וחזרה, למחזיק בתעודת זהב ובני ביתו. לרכוש או רוכשי כרטיסי נסיעה אלה יינתן היתר או היתרי יציאה לחוץ-לארץ חרט אם תהיה התנגדות לכך מטעם הממונים על בטחון המדינה או המשטרה.

(ד) לא תיערך כל חקירה מנעם שלטונות מס-הכנסה או כל מחלקה ממשלתית אחרת לגבי מקור הזהב שהעבר לשרי-האוצר בהתאם לתקנה זו, או לגבי מקור הכסף ששימש לרכישת הזהב, וההכנסה ששימשה לרכישת הזהב עליידי כל אדם שהוא תהיה פטורה ממש-הכנסה ומס רווחי חברות וכל מסים אחרים שהם (באם לא שולמו עד אותה שעה).

(ה) שרי-האוצר יהיה רשאי לקבוע בצו הוראות לכביצוע תקנה זו.

ד. הצעת חוק הדרכונים, תשי"ב — 1952

1. פירושים בתוק זה — "דרכון" פירושו — דרכון ישראלי שאינו דרכון דיסלומאטי ואינו דרכון שירות. "תעבור" פירושו — תעודת זהות ומסע ישראלית שאינה דרכון; "השר" פירושו — שרי-הפנים.
2. למי ניתן דרכון או תעבור (א) דרכון יינתן לאזרח ישראלי לפי בקשתו; (ב) תעבור יינתן (1) למי שאינו אזרח ישראלי או למי שאזרחותו בלתי-מוגדרת או מסופקת; (2) במקרים מיוחדים — לאזרח ישראלי לפי בקשתו.
3. על שם מי ניתן דרכון או תעבור (א) דרכון או תעבור ניתנים — (1) ליחיד; (2) לזוג — בעל ואשתו; (3) ליחיד או לזוג בשבילם ובשביל ילדיהם שלא מלאו להם שבע-עשרה שנה.
4. תקופת תקפו של דרכון (א) ג י ר ס א א': תקפו של דרכון הוא שנתיים מיום שניתן, אך השר רשאי לקבוע לדרכון מסויים תקופה קצרה יותר. ג י ר ס א ב': תקפו של דרכון הוא שנתיים מיום שניתן. (ב) השר רשאי להאריך תקפו של דרכון לתקופה נוספת שלא תעלה על שנתיים, ובלבד שסך כל ימי תקפו של הדרכון לא יעלו על עשר שנים מיום שניתן.
5. תקופת תקפו של תעבור (א) תקפו של תעבור הוא שנה אחת, אם לא פורשה בו תקופה קצרה מזה. (ב) היה תקפו של תעבור תקופה קצרה משנה אחת, רשאי השר להאריך את תקפו לתקופה נוספת, ובלי-בד שסך כל ימי תקפו של התעבור לא יעלו על שנה אחת מיום שניתן.
6. שיקול דעת השר השר רשאי, לפי שיקול דעתו — (1) לסרב ליתן דרכון או תעבור ולסרב להא-ריכם; (2) לקבוע תנאים למתן דרכון או תעבור ול-הארכתם; (3) לבטל דרכון או תעבור שניתנו או לקצר את תקופת תקפם. ולצוות על החזרתם;

(4) לסייג, בין בזמן מתן דרכון או תעבור ובין לאחר מכן, את הארצות שביחס אליהן יהיה להם תוקף.

7. חובת מסירת דרכון או תעבור אדם שמצא דרכון או תעבור ימסור אותם לתחנת משטרה תוך שבועה ימים מהיום שמצאם.

8. ענשים

(א) אדם שעשה אחת מאלה :

(1) זייף דרכון או תעבור, או שינה ללא רשות כל פרט בהם, או עשה פעולה המכוננת לזיוף או לשינוי כזה ;

(2) החזיק או השתמש, ביוזעין, בדרכון או בתעבור שזייפו או שונו ללא רשות ;

(3) השתמש שלא כחוק בדרכון או בתעבור שאינם שלו או שאין שמו מפורש בהם ;

(4) הניח לאדם אחר להשתמש שלא כחוק בדרכון כונו או בתעבורו, ואין שמו של אותו אדם אחר מפורש בהם ;

(5) מסר, ביוזעין, הודעה כוונת כפרט חשוב לשם קבלת דרכון או תעבור או לשם הארכתם, שינויים או תיקונים,

דינו — מאסר עד שנתיים או קנס עד חמש מאות לירות או שני הענשים כאחד.

(ב) אדם שסירב או התרשל —

(1) להחזיר דרכון או תעבור לאחר שנצטוו להחזירם ;

(2) למסור לתחנת-משטרה דרכון או תעבור שמצא,

דינו — מאסר עד שלושה חודשים או קנס עד מאתיים לירות או שני הענשים כאחד.

9. העברת סמכויות

השר רשאי להעביר לאחר את סמכויותיו לפי חוק זה, כולן או מקצתן, פרט לסמכות לבטל דרכון ולסמכות להתקין תקנות. הודעה על העברת סמכויות תפורסם ברשומות.

10. ביצוע ותקנות

השר ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל ענין הנוגע לביצועו, ובכלל זה הפרטים שיפורטו בדרכון ובתעבור והשינויים של פרטים כאלה, וכן האגרות שישולמו בעד שירותים לפי חוק זה.

11. ביטול ואישור תוקף

פקודת הפאספורטים, 1934 — בטלה. התקנות שב-חוספת לפקודה האמורה וכן תקנות צווים והודעות שנעשו ותעודות שניתנו לפי הפקודה האמורה, יעמדו בתקפם כאילו נעשו וניתנו לפי חוק זה.

12. תחילת תוקף

תקפו של חוק זה הוא מיום כ"א בתמוז תשי"ב (14 ביולי 1952).

הסתייגויות לחוק הנ"ל

א. פ ר י ו א. ש ו ס ט ק : הסעיף ינוסח כך :

6. (א) השר רשאי לקצר את תקופת תקפו של דרכון, או לסרב ליתן דרכון או להאריכו, או לבטל דרכון שניתן ולצוות על החזרתו, באחד מה מקרים האלה :

(1) בזמן מלחמה ;

(2) אם המבקש דרכון, או בעל דרכון, חייב בשירות צבא סדיר — לתקופת השירות ;

(3) אם הוגשה נגד המבקש דרכון, או בעל הדרכון, תביעה משפטית.

(ב) השר רשאי, בזמן מתן דרכון, לקבוע סייגים ביחס לארצות שאליהן הוא ניתן, אם הן עומדות בקשרי מלחמה עם ישראל.

א. ש ו ס ט ק :

הסעיף יסומן כסעיף-קטן (א) ובסופו ייוסף סעיף קטן זה :

„(ב) על אף האמור בחוק זה, אין תקפו של דרכון יימא לגרמניה“.

לסעיף 9

א. פ ר י :

במקום המלים „הסמכות לבטל דרכון“ יבואו המלים : „כל סמכות הנובעת מסעיף 6“.

הסתייגות כללית :

א. ש ו ס ט ק :

כל מקום בחוק שמופעה בו המלה „תעבור“ תהא במקומה המלה : „מסעון“.

לסעיף 3 :

מ. ח ז נ י : סעיף-קטן (א) ינוסח כך :

„(א) דרכון או תעבור ניתנים —

(1) על שם יחיד — בשבילו בלבד ;

(2) על שם אב המשפחה — בשבילו, בשביל אשתו ובשביל ילדיו שלא מלאו להם שבע עשרה שנה ;

(3) על שם אם המשפחה — בשבילה ובשביל ילדיה שלא מלאו להם שבע עשרה שנה“.

לסעיף 4.

י. ח ה י ב י, א. פ ר י, ש. פ ר ל ש ט י י, ו א. ש ו ס ט ק :

בסעיף-קטן (א) במקום המלים : „שתי שנים“ יבואו המלים : „חמש שנים“.

לסעיף 4 (ב)

א. פ ר י :

המלים „שלא תעלה על שנתיים“ — יימחקו.

לסעיף 6

א. ח ב י ב י : הסעיף ינוסח כך :

6. (א) השר רשאי —

(1) לסרב ליתן תעבור ולסרב להאריכו ;

(2) לקבוע תנאים למתן תעבור ולהארכתו ;

(3) לבטל תעבור שניתן או לקצר את תקופת תקפו ולצוות על החזרתו.

(ב) האמור בסעיף-קטן (א) לא יחול על תעבור שניתן לתושב חסר אזרחות, אשר הגיש בקשה לקבלת אזרחות ישראלית“.

ה. הצעת חוק שפת המדינה

(הוגשה עליידי חברת-הכנסת א. רזיאל-נאור)

6. תקפו של חוק זה מיום ה'1 בינואר 1952.
7. שר-המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה.

דברי הסבר

פקודת סדרי השלטון והמשפט, תשי"א, לא נגעה בבעיות שפת המדינה והסתפקה בהגבלת עמדתה של השפה האנגלית במערכת החוקית. מאז לא נגעו חוקי המדינה בבעיה זו אלא באופן ארעי, ודרוש הסדר יסודי של הבעיה העקרונית הזאת.

ההצעה מבטיחה לשפה העברית את מקומה במדינה, במוסדותיה, בחינוך ובכנסת. הצרכים המעשיים של דוברי לעז ימצאו טיפול מתאים על סמך הסעיף 3. לפי ההצעה נדחתה כניסת החוק לתקפו בנוגע לשימוש בערבית בית בכנסת, שן ייגרמו קשיים זמניים לחברי-הכנסת הערבים שטרם למדו עברית.

1. עברית היא שפת המדינה.
2. במילוי תפקידיהם בכנסת ובוועדותיה לא ישמשו חבריה אלא בשפת המדינה.
3. בעבודת מוסדות המדינה האחרים, במשרדיה, בבתי-המשפט, ברשויות המקומיות ובהוראה בבתי-הספר, יורשה שימוש בלעז במידת הצורך. הממשלה מוסמכת להוציא מדי פעם בפעם תקנות בדבר הגדירת הרשות הנ"ל ולמען סדר תנאי השימוש בלעז לפי סעיף זה. תקנות שהוצאו לפי סעיף זה תקפן יפקע כעבור שלושה חדשים מיום התקנתן, בלתי אם הוארך תקפן או נתבטלה התיקנה קודם לכן עליידי חוק.
4. כל הוראה בחוק הדורשת את השימוש בשפה הערבית בטלה; כן בטלים הסעיף 82 של דבר המלך במורצתו, 1922, והתקנות בנוגע לשפת בתי-המשפט, 1920.
5. על אף האמור בסעיף 2 יורשה שימוש בערבית בכנסת ובוועדותיה במשך שנה אחת מיום היכנס חוק זה לתקפו.

סיכום הישיבות

מ. חזני, מ. וילנר, א. פרי, א. שוסטק, י. ברייהודה.
י. ספיר השיב למתחכמים.

הוחלט: 1) לקבל בנוסח הוועדה את הסעיפים 1—8 ו"10—12; 2) לקבל את הצעת י. ברייהודה להחזיר סעיף 9 לוועדה.

ישיבה ק"ב (ס' בתמוז תשי"ב — 2 ביולי 1952)
היו"ר — י. שפרינצק.

א. השרים ענו לשאלות בדבר: היענות לבקשות של ערביים לאיחוד משפחות; מתן הקלות מטעם הממ"שלה לעולים משתכנים; הקלות למשתכנים במסגרת השיכון העממי; ביצוע תכנית השיכון העממי; מניעת עריקתם של ימאים; הטיפול במטען הנוסעים בגמל חיפה; הנהלת מפעל נמל הקישון והאמצעים לפיתוח חוף; סידורים לבטחון חיי אדם בהצטלבות ספי הרכ"ב בת חיפה—עכו; רשיונות לרכישת מכוניות "קייזר" סרייר."

ב. מ. וילנר ומ. סנה הגישו הצעות (נבדלות) לסדר היום בדבר ההעלאה במחירי החשמל. בחילופי הדברים השתתפו: שר האוצר והפיתוח ל. אשכול, י. גורי (יו"ר ועדת הכספים), י. פורדר.
הוחלט: להעביר את הענין לוועדת הכספים.

ג. י. ספיר הגיש הצעה לסדר היום בדבר ההגבלות בתחבורה. בחילופי הדברים השתתפו שר התחבורה ד. צ. פנקס.
הוחלט: להשאיר את הדיון בענין בוועדה.

ד. י. כסה ומ. חזני הגישו הצעות (נבדלות) לסדר היום בדבר הזיור במעבדות בתקופת החורף. בחילופי הדברים השתתפו: שר העבודה ג. מאירסון, א. ציולינג, א. אלטמן, מ. וילנר, י. בדר, א. הרצל.
הוחלט: להעביר את הענין לוועדה.

ה. י. הררי הגיש הצעה לסדר היום בדבר תכניותיו של משרד החינוך. בחילופי הדברים השתתפו שר החינוך והתרבות ב. צ. דינבורג וא. ציולינג.
הוחלט: להעמיד את הענין על סדר היום.

ו. א. רזיאלנאור הגישה הצעה לסדר היום בדבר הצעת חוק שפת המדינה, תשי"ב — 1952. בחילופי הדברים השתתפו ראש הממשלה ד. בן-גוריון וי. הררי.
הוחלט: לא להעלות את הענין על סדר היום.

ז. ת. טובי הגיש הצעה לסדר היום בדבר פעולת הצבא בכפר ערבא-שיבלי עלייד נצרת. בחילופי הדברים השתתפו שר הבטחון ד. בן-גוריון, היו"ר י. שפרינצק העביר את הענין לוועדת הכנסת.

ישיבה ק' (ו' בתמוז תשי"ב — 30 ביוני 1952)
היו"ר — ז. שפר; י. שפרינצק.

א. שר החינוך והתרבות ב. צ. דינבורג הביא לקריאה ראשונה חוק המועצה למוסדות ההשכלה הגבוהה והמדעי, תשי"ב—1952. בוויכוח השתתפו: ש. פרסיץ, א. ברמן, י. סמילנסקי, א. מ. גנחובסקי, ס. רוזן, א. רזיאלנאור, מ. וילנר, מ. סנה, ח. בן-אשר, א. דימלט.

ב. שר המשטרה ב. ש. שיטריט השיב לשאלות בדבר: טיב תוצרתה של מחצבת הקסטל; פיטורי השוטר גוב"ראן אליאס משירותו במשטרה; חקירת המשטרה בענין פציעת אדם במעברה א' בעפולה.

ג. י. גורי (יו"ר ועדת הכספים) הביא לקריאה שניה את החוק להארכת תוקף של תקנות שעת-חירום לחיקון תקנות ההגנה (כספים), תשי"ב 1952. בוויכוח השתתפו: א. ציולינג, ש. בזירנו, י. בדר, י. פורדר, ז. סוואבי, ח. אריאב, י. רוקח. י. גורי השיב למתחכמים.

הוחלט: לקבל את החוק בנוסח הוועדה.
מ. סנה, מ. וילנר, וי. בדר מסרו הודעות בנוגע להצבעה על החוק.

ישיבה ק"א (ח' בתמוז תשי"ב — 1 ביולי 1952)
היו"ר — ז. שפר; י. שפרינצק.

א. ד. בר-רב-האי (יו"ר ועדת הכנסת) הודיע על חילופי גברי בוועדות הכנסת.

ב. בהמשך הדיון על חוק המועצה למוסדות ההשכלה הגבוהה והמדעי, תשי"ב — 1952 השתתפו: י. בן-צבי, ח. כוגר, ר. צברי, ב. אבניאל, ד. בר-רב-האי, ב. צ. הראל, י. רפאל, ז' סברסקי, ד. נצר. שר החינוך והתרבות ב. צ. דינבורג השיב למתחכמים.
הוחלט: להעביר את החוק לוועדת החינוך והתרבות.

ג. שר הפנים מ. שפירא הביא לקריאה ראשונה חוק לחיקון פקודת העתונות, תשי"ב — 1952. בוויכוח השתתפו: א. פרי, מ. וילנר, ז. ורהפטיג, י. הררי, י. כסה. שר הפנים השיב למתחכמים.
הוחלט: להעביר את החוק לוועדת הפנים.

ד. שר האוצר והפיתוח ל. אשכול הביא לקריאה ראשונה חוק הנפט, תשי"ב — 1952.

ה. י. ספיר (יו"ר ועדת הפנים) הביא לקריאה שניה את חוק הרכונים, תשי"ב — 1952. בוויכוח השתתפו: